

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΘ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1990

ΑΡΙΘ. 17

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου,
'Ο άγιος Γρηγόριος Νεοκαισαρείας.
— Μητροπ. Πατρών Νικοδη-
μο υ, Μηνύματα Τριφιδίου. — Μη-
τροπ. Σισανίου και Σιατίστης 'Αν-
τωνίου, Τò άληθινόν καύχη-
μα του χριστιανού. — Δημοσθ. Σα-
βράμη, Δύο σημαντικές έκδό-
σεις του 'Ορθ. Κέντρου του Οίκουμ.
Πατριαρχείου. — 'Αλεξ. Μ. Σταυ-
ροπούλου, 'Ο τόσονόσον! —
'Αρχιμ. Χριστοδούλου Η. Μου-
στάκα, 'Ο λόγος του Θεού. —
Γιάννη Μ. Σπετσιώτη, Βιβλιο-
γραφικό και άρθρογραφικό δελτίο
Βυζ. Μουσικής έτους 1989. — 'Επί-
καιρα. — Φς, Τò βιβλίο. — Ευ-
αγγέλου Π. Λέκκου, Ειδή-
σεις. Γεγονότα. 'Αξιοσημείωτα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

'Αθήναι, 'Ιασιου 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: 'Ιωάννης
Μιχαήλ, 'Αριστοτέλους 179,
112 51 Αθήναι.

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

Την 17 Νοεμβρίου ή 'Εκκλησία έορτάζει την μνήμη του ά-
γίου Γρηγορίου Νεοκαισαρείας του Θαυματουργού, που γεννή-
θηκε περί τò 213 στην Νεοκαισάρεια του Πόντου και άηγήσε σε
έπιφανή οικόγένεια έθνικων. Μετά τον θάνατο του πατέρα του,
βαπτίσθηκε Χριστιανός σε ηλικία 14 ετών και πήρε τò όνομα
Γρηγόριος, ενώ προηγουμένως λεγόταν Θεόδωρος. Μαζί με τον
άδελφό του 'Αθηνόδορο σπούδασαν Ρητορική, Λατινική Φιλολο-
γία και Νομικά. Σ' ένα ταξίδι τους προς την Βηρυτιό, διαν σιά-
θμευσαν στην Καισάρεια της Παλαιστίνης, οι δύο άδελφοί κατα-
γοητεύθηκαν από τη διαλεκτική διδασκαλία του 'Ωριγένους και
έπι 5 όλόκληρα χρόνια παρέμειναν στην Σχολή του σπουδάζοντας
Φυσικές έπιστήμες, Φιλοσοφία, Θεολογία και Βιβλική 'Ερμηνεία
και έντροφώντιας στον βίο της πνευματικής θεωρίας και προσ-
ευχής. 'Όταν έφυγαν από την Καισάρεια, ο Γρηγόριος άπηύδνε
στον 'Ωριγένη έκτενή εύχαριστήριο λόγο, στον όποιο εκφράζει
προς τον μεγάλο διδάσκαλό του αισθήματα εύγνωμοσύνης, θαν-
μασμού και φιλίας (Migne 'Ε.Π. 10, 1049 - 1104). Και ο 'Ωρι-
γένης έστειλε στον Γρηγόριο έπιστολή (Migne 'Ε.Π. 11, 88-92),
διαν οι δύο άδελφοί επέστρεψαν στην πατρίδα τους. Τότε ο έπί-
σκοπος 'Αμασειας Φαίδιμος τους άνέδειξε σε έπισκόπους.

'Ο Γρηγόριος άνέλαβε την διαποίμανση της πατρίδας του
Νεοκαισαρείας, ή όποία ήταν σχεδόν έθνική. 'Ανέπτυξε τόσον
καταπληκτική ιεραποστολική και ποιμαντική δράσι, ώστε, κατά
την παράδοσι, ενώ βρήκε στην πατρίδα τον μόνον 17 χριστια-
νούς, διαν πέθανε ύπήρχαν εκεί μόνον 17 ειδωλωλάτρες. Δια-
κρίθηκε για την έπιτέλεσι θανμάτων για τη συγγραφή δογμα-
τικων, κανονικων, άπολογητικων και έπιστολικων έργων για την
συμμετοχή του στην σύνοδο της 'Αντιοχείας (264) εναντίον του
αίρετικού Παύλου του Σαμοσατέως και για τò διι εμπλοούτισε τò
έορτολόγιο με έτηαία έορτή προς τιμή των μαρτύρων, που μαρ-
τύρησαν κατά τον διωγμό του Δεκίου (περί τò 250). 'Επίσης
έμύησε στις χριστιανικές αλήθειες την Μακρίνα, μάμη του Μ.
Βασιλείου και του Γρηγορίου Νύσσης, ή όποία, ως γνωστόν, επέ-
δρασε σημαντικώς στην χριστιανική μόρφωσι των δύο τούτων με-
γάλων Πατέρων, οι όποιοι θάυμαζαν τον Γρηγόριο ως 'Από-
στολο της Καππαδοκίας και του Πόντου.

'Ο Γρηγόριος Νεοκαισαρείας, που πέθανε μεταξύ των ετών
270 και 275, βιογραφήθηκε με πολλά εγκώμια από τον άγιο
Γρηγόριο Νύσσης και έξυμνείται από τον Μ. Βασίλειο ως «μέ-
γας και όϊον λαμπτήρη περιφανής, μέγας έν τη 'Εκκλησία του Θεού
διαλάμψας».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Β' ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥΣ ΤΗΣ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ ΣΕΙΡΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

1. ΤΗ ΚΥΡΙΑΚῃ ΤΗΣ ΤΥΡΙΝΗΣ (ἑσπέρας) Ἡ «ΑΣΚΗΤΙΚῃ» ΔΙΑΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΝΗΣΤΕΥΟΝΤΟΣ

«Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν
καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι».

Σὺν Θεῷ ἐφθάσαμε καὶ πάλιν εἰς τὴν περίοδον τῆς νηστείας· καὶ ἡ Εὐαγγελικὴ περικοπὴ τῆς ἡμέρας ὠμίλησε καὶ περὶ τοῦ θέματος τῆς νηστείας, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν διάθεσιν ἢ ὁποία πρέπει νὰ συνοδεύῃ τὴν νηστείαν τῶν χριστιανῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Ὁ Κύριος ἐτόνκισεν ὅτι ἡ νηστεία μας δὲν πρέπει νὰ φαίνεται ὡς σκυθρωπότης, οὔτε νὰ γίνεται μὲ διάθεσιν καταθλίψεως. Ἀντιθέτως θὰ πρέπει νὰ συνδυάζεται τὸ χρέος τῆς νηστείας μὲ μίαν διάθεσιν εὐχάριστον· «Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι». Καθ' ὃν χρόνον θὰ νηστεύῃς, λέγει ὁ Κύριος, νὰ παρουσιάξῃς δείγματα εὐχαρίστου διαθέσεως. Τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι ἰδιαιτέρως ἄξιον προσοχῆς κατὰ τὴν παρούσαν ἑσπέραν, διὰ νὰ κατανοήσωμεν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διάθεσιν ποὺ πρέπει νὰ μᾶς συνοδεύῃ κατὰ τὴν Μεγάλῃν Τεσσαρακοστὴν.

1. Ὁ Ἑσπερινὸς ἀπόψε, ὅπως καὶ κατὰ τὰς προσεχεῖς Κυριακάς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, φέρει τὸ χαρακτηριστικὸν ὄνομα «κατανοητικὸς» Ἑσπερινός. Γενικώτερα δὲ ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου χαρακτηρίζεται ὡς κατανυκτικὴ περίοδος· καὶ οἱ ὕμνοι τῆς φέρουν, ἐν πολλοῖς, τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν κατανυκτικῶν ᾠσμάτων.

Ἡ Ἐκκλησία ἐπιδιώκει νὰ ὑπάρχῃ τὸ συναίσθημα τῆς κατανύξεως εἰς τὰς καρδίας τῶν χριστιανῶν. Καὶ τὸ συναίσθημα αὐτὸ εἶναι τὸ κλίμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου

πρέπει νὰ κινούμεθα, ἐξαιρέτως κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν. Καὶ εἶναι ἐκδηλόν, ὅτι κυριαρχεῖ καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν περίοδον ἓνα κλίμα πένθους, ἐπειδὴ εἴμεθα ἄνθρωποι ἁμαρτωλοὶ καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτωλότητος ποὺ καλλιεργεῖται κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον τοῦ ἔτους ἔχει ὡς ἄμεσον ἐκδήλωσιν αὐτὴν τὴν «συνοχὴν τῆς καρδίας» (συντριβὴν), γεγονός ποὺ τὸ θραδύει ὁ Θεός, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος· «μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται». Μακάριοι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔρχονται εἰς συναίσθησιν τῶν ἐλλείψεων τῶν, τῶν παρεκτροπῶν τῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν. Μὲ τὴν συναίσθησιν δὲ αὐτὴν ἐπιδιώκεται νὰ δημιουργηθῇ μία διάθεσις ἀποστροφῆς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν Θεόν.

2. Ἐν τούτοις καὶ τὰ τρία ταῦτα, ἡ συναίσθησις τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς τῆς μετανοίας καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς κατανύξεως ποὺ κυριαρχεῖ, δὲν ἀποτελοῦν μονόπλευρον θρησκευτικὴν ἐκδήλωσιν, καὶ δὲν θὰ ἦτο ἀκριβὲς ἂν ἐλέγαμεν ὅτι ἡ περίοδος τῆς Τεσσαρακοστῆς εἶναι περίοδος καταθλίψεως, διὰ τὰς χριστιανικὰς καρδίας. Ναι μὲν, ἡ ὅλη ἀτμόσφαιρα, ἀπὸ τὰ πένθημα ἄμφια μέχρι τοῦ πενθίμου τόνου τῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων, εἶναι ἰδιάζουσα, ἐν τούτοις προσεκτικώτερα ἐξέτασις παρουσιάζει τὸν λυτρωτικὸν χαρακτῆρα τῆς θείας χάριτος ἐπικρατοῦντα. Καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ χαριμόσυνον στοιχεῖον μᾶς προσανατολίζει ὁ Χριστός, ὅταν λέγῃ διὰ τὸν καιρὸν τῆς νηστείας, «σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι». Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία παρεμβάλλει εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν καὶ τὸν τόνον τῆς χαρᾶς, τονίζουσα εἰς χαρακτηριστικούς ὕμνους αὐτῆς: «τὸν τῆς νηστείας καιρὸν φαιδρῶς ἀπαρξώμεθα...». Καὶ

καθ' ἐκάστην Κυριακὴν, παρ' ὅλον τὸ κατανυκτικὸν χρώμα τῶν ἡμερῶν, ἡ Ἐκκλησία δὲν παραλείπει νὰ μᾶς εἴπῃ — τὴν προσεχῆ Κυριακὴν — «τὰ τῶν νηστειῶν νῦν διςέβδομα φ α ι δ ρ ῶ ς ἐναρξώμεθα τελούντες...». Καὶ τὴν ἄλλην Κυριακὴν ἡ Ἐκκλησία ἰδιαιτέρως θὰ τονίσῃ «νηστείας ἐναρξάμενοι ἐβδομάδος τῆς τρίτης, τὴν Τριάδα τὴν σεπτὴν εὐφημησώμεν οἱ πιστοί, τὸ ἐξῆς π ε ρ ι χ α ρ ῶ ς δ ι α ν ὄ ο ν τ ε ς». Καὶ ὅταν θὰ ἔχῃ ἀκόμη προχωρήσει ἡ Τεσσαρακοστή, καὶ θὰ ἔχῃ περάσει τὸ μέσον αὐτῆς, πάλιν θὰ μᾶς εἴπῃ «ὑπερμεσάσαντες ταύτην τὴν ἱερὰν τῆς νηστείας περίοδον, πρὸς τὸ μέλλον ἐ ν χ α ρ ᾶ διευθυδρομήσωμεν...». Δὲν τὸ ἔχει προσέξει ὁ κόσμος, ὅτι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πένθμιον περίοδον τοῦ Τριψιδίου δὲν ἀπουσιάζει τὸ στοιχεῖον τῆς χαρᾶς ἀπὸ τὴν θ. λατρείαν, καὶ ὅτι — ἀντιστοίχως — εἰς τὴν ζωὴν τοῦ χριστιανοῦ καὶ τὸν πνευματικὸν ἀλλὰ καὶ τὸν διανοητικὸν τοῦ ἀγῶνα εἶναι ἀπαραίτητος ὁ παλμὸς τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἐλπίδος ποῦ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀπουσιάζει.

3. Ἔχει μεγάλην σημασίαν ἡ διάθεσις μὲ τὴν ὁποῖαν ὁ χριστιανὸς θὰ ριφθῆ εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἄλλοιως ἀγωνίζεται κανεὶς ὅταν κυριαρχηθῆ ἀπὸ κατῆφειαν, καὶ διαφορετικὸ εἶναι τὸ φρόνημα τοῦ ἀγωνιστοῦ ποῦ συνοδεύεται μὲ παλμὸν καὶ διάθεσιν, τὴν ὁποῖαν ἤλεκτριεὶ ἡ σκέψις καὶ ἡ χαρὰ τῆς νίκης. Οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ στάδιον δι' οἰονδήποτε ἀγῶνα, δὲν ξεκινοῦν μὲ σκυθρωπότητα καὶ κατῆφειαν, ἀλλὰ μὲ παλμὸν. Καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἰδιαιτέρως τοὺς ἀναπτέρωνει τὸ φρόνημα εἶναι ἡ βεβαιότης τῆς νίκης, τὴν ὁποῖαν ἐπιθυμοῦν νὰ προγεύωνται μὲ μίαν αἰσιοδόξον διάθεσιν. Καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία θέλουσιν νὰ ἔχωμεν αἰσιοδοξίαν, ὅταν ἀγωνιζόμεθα τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν. Ἡ ἐλπίς εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ἡ πεποθήσῃς ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πλήρης ἀγάπης, ἡ σκέψις ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει τὴν ἀπώλειάν μας, ἀλλὰ θέλει «π ἄ ν τ α ς σ ω θ ῆ ν α ι», αὐτὴ ἡ θετικὴ προοπτικὴ καθιστᾷ τὸν χριστιανὸν αἰσιοδόξον. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ γεγονός ὅτι, παρ' ὅλας τὰς ἁμαρτίας καὶ ἐλλείψεις μας, δὲν ἔχομεν ἄλλοτριωθῆ καὶ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ ἀναζωπυρήσωμεν τοὺς σπινθῆρας τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐν ἡμῖν χάριτος τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν διόρθωσίν μας, πρέπει νὰ μᾶς κἀνῃ αἰσιοδόξους.

Καὶ τὸ ἄξιον ὅλων ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶναι τοῦτο· εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ἀγῶνα ἢ ἐκδασίς εἶναι ἀδηλος καὶ ἡ νίκη ἀβεβαία. Εἰς τὸν ἀγῶνα ὅμως τοῦ χριστιανοῦ ἡ νίκη ταυτίζεται μὲ τὸν ἀγῶνα. Ἐὰν ἀγωνίζεσαι, δι' αὐτὸ καὶ μόνον εἶσαι νικητῆς, διότι νίκη εἶναι νὰ μὴ παραδίναςαι ἀμαχητί. Ἐφ' ὅσον θὰ ἀντιδρᾷς εἰς τὰς ἀδυναμίας σου, ὁ ἀγῶνας αὐτὸς εἶναι ἤδη νίκη.

Μία μόνον ἦτα ὑπάρχει· ἡ τυχὸν διακοπὴ καὶ ἐγκατάλειψις τοῦ ἀγῶνος. Διὰ τοῦτο, ἄς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ στάδιον τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς, μὴ λησμονοῦντες ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν κατανυκτικὴν ἀτμόσφαιραν αὐτῆς πρέπει νὰ συνυπάρχῃ καὶ ὁ παλμὸς πρὸς τὴν νίκη καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς διὰ τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα. Ὁ χριστιανὸς καὶ ὅταν νηστεύῃ, πρὸ πάντων τὴν πνευματικὴν νηστείαν, «πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενος» (Ἐβρ. 12,4), ἐν γένει, θὰ τὸ πράττῃ μὲ διάθεσιν εὐχάριστον καὶ θὰ γεύεται τὴν χαρὰν τῆς ἐν Κυρίῳ νίκης. Αὐτὸ δὲ τὸ στοιχεῖον, ὅταν ὑπάρχῃ, ἐνισχύει τὴν θέλησιν καὶ ἀξιοποιεῖ τὴν προσπάθειαν, πάντοτε μὲ τὴν ἐνδυνάμωσιν διὰ «τῆς χάριτος τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Β' Τιμ. 2,1).

Εἶθε, μὲ τοιαύτην ἀγωνιστικὴν διάθεσιν καὶ ἱερὰν συγκίνησιν (κατάνυξιν) καὶ τὴν ἐν Κυρίῳ χαρὰν νὰ ἐγκαινιάσωμεν τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν· καὶ ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἀξιῶσῃ νὰ φθάσωμεν αἰσίως εἰς τὸ τέρμα νικηταί, διὰ νὰ προσκυνήσωμεν τὰ Πάνσεπτα Πάθη καὶ τὴν Ἁγίαν Ἀνάστασιν τοῦ θείου Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Ἀμήν.

2. ΤΗ: Α' ΚΥΡΙΑΚΗ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ἐσπέρας)

«ΩΣ ΚΑΤΕΝΩΠΙΟΝ ΘΕΟΥ»

(Ὅντα ὑπὸ τὴν σукην εἰδόν σε).

Ὅταν ὁ ἀπόστολος Φίλιππος ἠτύχησεν νὰ γνωρίσῃ τὸν Σωτῆρα Χριστόν, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ ἀναγγέλλει τὸ γεγονός εἰς τὸν φίλον του Ναθαναήλ. Καὶ ὅταν ὁ Ναθαναήλ, ἐπιφυλακτικῶς ἀρχικῶς, ἔρχεται ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, μὲ τὰς πρῶτας φράσεις τὰς ὁποίας ἀντήλλαξε μὲ τὸν Χριστόν, εὐρίσκεται ἐνώπιον μιᾶς ἀποκαλύψεως πολὺ ἐκπληκτικῆς. Ὁ Κύριος τὸν πληροφοροῦν ὅτι, προτοῦ τὸν καλέσει ὁ Φίλιππος, (ὅταν εὐρίσκετο κάτω ἀπὸ μίαν σукην, ἴσως προσευχόμενος), τὸν εἶδεν. Ἦσαν τέτοιαι οἱ συνθήκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας εὐρίσκετο τότε ὁ Ναθαναήλ, ὥστε ἦτο βέβαιος ὅτι ἀνθρώπινο μάτι ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸν εἶδε. Ἦτο τόσο βέβαιος ὅτι εἶχεν ἀπόλυτον μοναξίαν, μακρὰν πάσης ἀνθρωπίνης παρακολουθήσεως, καὶ ἀόρατος ἀπὸ ἀνθρώπινα βλέμματα, ὥστε ὅταν ὁ Κύριος τοῦ λέγῃ ὅτι τὸν εἶδε — βέβαιος ἀπολύτως ὅτι μόνον ὁ Θεὸς ἠδύνατο νὰ τὸν ἴδῃ — ἐκσπᾷ εἰς μίαν ὁμολογίαν· «Ρ α β δ ι , σ ὺ ε ἰ ὁ Υ ἱ ὸ ς τ ο ὺ Θε ο ὺ, σ ὺ ε ἰ ὁ θ α σ ι λ ε ὺ ς τ ο ὺ Ἰ σ ρ α ῆ λ». Ἐλαβε λοιπὸν ἕνα μάθημα ὁ Ναθαναήλ, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐνετυπώθη βαθύτατα· τὸ μάθημα, ὅτι τοῦ Θεοῦ τὸ ὄμμα μᾶς παρακολουθεῖ παντοῦ καὶ πάντοτε. Αὐτὸ τὸ μάθημα, τὸ ὁποῖον ἀνέφερεν ἡ σημερινὴ Εὐαγγελικὴ πε-

ρικοπή κατά την θείαν λειτουργίαν, ἄς τὸ σπουδάσωμεν καὶ ἡμεῖς κατά την παροῦσαν ἐσπέραν.

1. Πράγματι, ὁ Θεός, ὡς ἄπειρον πνεῦμα, εἶναι «πανταχοῦ παρών καὶ τὰ πάντα πληρῶν», ὅπως πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν οἱ χριστιανοί. Ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατόν ποτε ὁ ἄνθρωπος νὰ εὑρεθῇ εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε ἐρήμην καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Θεοῦ νὰ κινήθῃ. Τὸ ὄμμα τοῦ Θεοῦ εἰσδύει πανταχοῦ, ἀκόμη καὶ εἰς τὰ βάθη τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν, καὶ εἰς τὰ πλεόν ἀπόκρυφα τῶν σκέψεων καὶ τῆς φαντασίας. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν ὠμίλησε περὶ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀνέφερε τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν μὲ τὴν γνωστὴν φράσιν· «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν» (Πράξ. 17,28). Δηλαδή ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑπαρξίς μας κινεῖται μέσα εἰς τὸν χῶρον τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. «Ἐν τῷ Θεῷ» ζῶμεν. Ὅπως δηλαδὴ μᾶς περιβάλλει ὁ ἀήρ καὶ τὸ φῶς, καὶ μέσα εἰς αὐτὰ κινούμεθα, καὶ ὅπου καὶ ἂν ἀποσυρθῶμεν ἀναπνέομεν τὸν ἀέρα καὶ ἡ ζωὴ μας δι' αὐτοῦ συνεχίζεται, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Θεὸς εὐρίσκεται πάντοτε παρῶν ὅπου ἡμεῖς ὑπάρχομεν. Καὶ ἔλεγε πάλιν ὁ θεὸς ἀπόστολος· «οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα (δὲ) γυμνά καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος» (Ἐβρ. 4,13). Δηλαδή δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ κρυφὸ διὰ τὸν Θεόν, ὅλα εἶναι γυμνά καὶ φανερά. Καὶ νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει· ὅτι εἰς Αὐτὸν θὰ δώσωμεν λόγον, ὁ ὅποιος γνωρίζει καὶ τὰ πλεόν ἀπόρρητα τῶν σκέψεών μας, πού κανεὶς ἄνθρωπος δὲν τὰ γνωρίζει, οὔτε τὰ ἐνεπιστεῦθημεν εἰς κάποιον. Ὁ δὲ Προφήτης Δαυὶδ, ὅταν ἐσκέπτετο τὴν πανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνελογίζετο ὅτι ὁ Θεὸς παντοῦ παρακολουθεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἐξέσπα εἰς μίαν συγκλονιστικὴν ὁμολογίαν· «ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; ἂν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ὑπάρχεις ἐκεῖ. Ἐάν καταβῶ εἰς τὸν Ἄδην, πάρει. Ἐάν ἀναλάβω τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον καὶ κατασηκνώσω εἰς τὰ ἔγκατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου ὁδηγήσει με καὶ καθέξει με ἡ δεξιὰ σου». Ἐσύ, Θεέ μου, λέγει, παντοῦ εἶσαι παρῶν, καὶ εἰς τὸν οὐρανόν καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν· παντοῦ ὅπου καὶ ἂν θελήσω νὰ εὑρεθῶ θὰ εἶσαι μπροστά μου καὶ θὰ μὲ βλέπῃς· καὶ ἡ δεξιὰ σου θὰ μὲ προστατεύῃ. Εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια κατ' ἐπανάληψιν θεβαιωμένη ὑπὸ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἡ ζωὴ μας κινεῖται ὑπὸ τὸ ὄμμα τοῦ Θεοῦ.

2. Ποίαν σημασίαν καὶ ἐπιδράσιν ἔχει τοῦτο διὰ τὴν ζωὴν τοῦ χριστιανοῦ, μίλις εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰπωμεν. Συνήθως, ὅταν ἁμαρτάνωμεν, μέσα μας λαμβάνει ἡ σκέψις ὅτι κανεὶς δὲν μᾶς βλέπει. Ἰδίως ὅταν σημειώσωμεν κάποιες παρεκτροπές, αὐταπατώμεθα ὅτι μόνον ἡμεῖς τὰς γνωρίζομεν. Ἄλλ' ὁ Κύριος τὰς γνωρίζει ἐξάπαντος.

Εἶσαι μόνος· καὶ ἡ φαντασία κινεῖται· καὶ ἡ ἐπιθυμία διεγείρεται καὶ κυριαρχεῖ ἀνεπίτρεπτα. Ἄν ὅμως σκεφθῆς ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὰ «τὰ κρυπτά τῆς καρδίας σου» τὰ βλέπει καὶ τὰ παρακολουθεῖ, εἶναι δυνατόν νὰ ἐπηρεασθῆς, νὰ συγκρατηθῆς καὶ νὰ ἀναχαιτισθῆς ἀπὸ τὸ κακόν. Ὅπως, ἂν σὲ βλέπῃ μάτι ἀνθρώπινο, ἀποφεύγεις νὰ κάμῃς κάτι κακόν, ἔτσι ὅταν συνειδητοποιήσῃς ὅτι ὁ Θεὸς σὲ βλέπει, πιθανώτατα δὲν θὰ πάρῃς τὸν κατήφορο. Τῶν ἀνθρώπων τὰ μάτια πολλάκις τὰ ὑπολογίζομεν. «Τὸν ἀδελφόν, ὃν ἐώρακες» τὸν λαμβάνεις ὑπ' ὄψιν (ὅσῳ μπορούμε ἀποφεύγομεν τὰ ἀνθρώπινα μάτια). Ἄλλὰ «τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἐώρακες» τὸν ἀγνοεῖς; Αὐτὸν τὸν βλέπει μόνον ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἔχει τὰ μάτια τῆς πίστεως ἀνοικτά. Τὸν βλέπει μόνον ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἔχει κατανοήσει τὸ μάθημα τὸ ὅποιον ἔλαβεν ὁ Ναθαναὴλ ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Καὶ εἶναι μεγάλη ἀνασταλτικὴ δύναμις ἡ συναίσθησις τῆς ἐπαγγυπησίσεως τοῦ ὄμματος τοῦ Θεοῦ ὑπεράνω τῆς ζωῆς μας.

3. Ὅχι δὲ μόνον τοῦτο· ἀλλ' ὅταν ὡς ἀγωνισταὶ ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν καὶ καταβάλλωμεν προσπάθειάς πνευματικάς, πόσον ἐνισχυτικὴ εἶναι ἡ σκέψις ὅτι ὁ Θεὸς βλέπει τὰς προσπάθειάς μας. Ἡμεῖς βλέπομεν τὰς ἀτελείας μας· καὶ οἱ ἄλλοι βλέπουν τὰς ἐλλείψεις μας· ἀλλ' ὁ Θεὸς βλέπει καὶ τὸν ζήλόν μας καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν προσπάθειάν μας. Καὶ εἶναι παρήγορον νὰ σκέπτεσαι· ἔχω μὲν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀτελείας μου, ἀλλ' ὁ Θεὸς βλέπει τὸν πόθον μου καὶ τὸν ἀγῶνά μου. Αὐτὴ ἡ σκέψις εἶναι πολὺ ἐνθαρρυντικὴ, ἔστω καὶ ἂν ἀνθρωπίνως δὲν ὑπάρχῃ ἀναγνώρισις τῶν κόπων καὶ τῆς προσφορᾶς μας. Εἶναι καὶ τοῦτο μία ἄλλη δοκιμασία εἰς τὴν ζωὴν μας, ὅταν καταβάλλωμεν κόπους καὶ δὲν ὑπάρχῃ ἀνταπόκρισις· ὅταν κοπιᾶζῃ ὁ εὐσυνείδητος καὶ τοῦ μένη τὸ παράπονον ὅτι δὲν ἀμείβεται διὰ τοὺς κόπους του. Καὶ οἱ μὲν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ἀπογοητεύονται καὶ παρακινεῖνται εἰς πράξεις διαίαις καὶ αὐθαιρέτους, ἀλλ' ὁ χριστιανὸς συγκρατεῖται καὶ ὑπομένει, διότι σκέπτεται ὅτι ὁ Θεὸς βλέπει τὴν φιλότιμον καὶ εὐσυνείδητον τακτικὴν του, καὶ ἔχει τρόπους νὰ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην. Καὶ πράγματι· ἐπεμβαίνει, ὀφθαλμοφανῶς πολλάκις· καὶ προάγει ἐπ' εὐλογίαις τὸν ἄνθρωπον ὁ ὅποιος ἐρ-

ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟΝ ΚΑΥΧΗΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ

Του Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου
και Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ὁ «τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος»¹ Παῦλος ἐπεσεκέφθη τὴν Γαλατικὴν χώραν, ἵνα κηρύξῃ εἰς τοὺς κατοίκους «τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ»², πρῶτον κατὰ τὴν δευτέραν ἀποστολικὴν ὁδοπορίαν (50-54 μ.Χ.)³ καὶ δεύτερον, πρὸς στήριξιν τῶν Χριστιανῶν⁴, κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολικὴν ὁδοπορίαν (55-58 μ.Χ.)⁵. Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος εἰς τὸν ἐπίλογον⁶ τῆς πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολῆς καὶ εἰς τὸν στίχον 14 τοῦ Στ' κεφαλαίου λέγει, ὅτι μεγάλην καύχησιν αἰσθάνεται διὰ τὸν Σταυρικὸν τοῦ Χριστοῦ θάνατον, ὃ Ὅποιος «ἔλαβε μορφὴν

δούλου»⁷ καὶ ἐσταυρώθη διὰ τὴν σωτηρίαν του. Μόνον καύχημά μου, λέγει ὁ Παῦλος, εἶναι τοῦ Κυρίου ὁ σταυρικὸς θάνατος, διὰ τῆς πίστεως δὲ εἰς τὸν θάνατον αὐτὸν ἔχει νεκρωθῆ καὶ ἔχει ἀπωλέσει τὴν δυνάμιν του ὡς πρὸς ἐμὲ ὁ κόσμος. Ἀλλὰ καὶ ἐγώ, λέγει, ἔχω νεκρωθῆ ὡς πρὸς τὸν κόσμον: «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ ὁ κόσμος ἐσταύρωται ἀγὼ τῷ κόσμῳ»⁸. Τοὺς λόγους τούτους τοῦ στόματος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ μακαρίου Παύλου, σχολιάζων τὸ στόμα τοῦ Παύλου, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.) εὐστοχώτατα παρατηρεῖ: «Καὶ τί ἐστὶ τὸ καύχημα τοῦ σταυροῦ; Ὅτι ὁ Χριστὸς δι' ἐμὲ δούλου μορφὴν ἀνέλαβε, καὶ ἔπαθεν ἅπερ ἔπαθε, δι' ἐμὲ τὸν δούλον, τὸν ἐχθρόν, τὸν ἀγνώμονα

1. Ρωμαίους, 11,13.

2. Γαλάτας, 1,7.

3. Πράξεις, 16,6.

4. Πράξεις, 18,23: «... ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς μαθητάς».

5. Αὐτόθι.

6. Γαλάτας, 6, 11-18.

7. Φιλιπησίους, 2,7.

8. Γαλάτας, 6,14.

γάξεται τὸ ἀγαθόν. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει «καὶ ν ο ὄ ς ο ὕ ρ α ν ο ὄ ς καὶ καὶ ν ἡ ν γ ἦ ν π ρ ο σ ὀ κ ὤ μ ε ν ἐ ν οἷ ς δ ἰ κ α ἰ ο σ ὄ ν η κ α τ ο ἰ κ ε ῖ» (Β' Πέτρ. 3,12). Περιμένουμε ἔνα ἄλλον κόσμον, ἔνα κόσμον δικαιοσύνης, ὅπου ἀκριβοδικαίως «ὁ δίκαιος Κριτῆς» θὰ ἐπιδαφιλεύσῃ πλουσίαν τὴν ἀμοιβὴν εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ ἀγαθοῦ.

Αἱ ἀλήθειαι αὐταί, ἀκούμεναι κατὰ τὴν περίοδον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἔχουν καὶ μίαν ἄλλην σημασίαν, διότι συνδέονται μὲ τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα τοῦ χριστιανοῦ. Ὁ ἀγὼν αὐτὸς τῆς ἐν Χριστῷ ἐποικοδομίας, ἔχει κόπον ἱκανόν καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ἔνα κίνητρον ποῦ θὰ ἐνθαρρύνῃ, ἔνα μέσον ποῦ θὰ βοηθῇ τὸν χριστιανὸν ἀγωνιστὴν νὰ ἐμμένῃ εἰς τὸν ἀγῶνα. Καὶ εἶναι ὄντως ἄριστον κίνητρον τὸ ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς βλέπει καὶ μᾶς παρακολουθεῖ. Καὶ «ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ».

Εἶναι γνωστὸν ὅτι πολλοὶ χριστιανοί, διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν, θὰ κάνουν κάποιαν σχετικὴν «κατάλυσιν» εἰς τὴν νηστείαν, δι' εὐλόγους ἴσως αἰτίας. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἡ πνευματικὴ νηστεία, ἡ ὁποία δὲν ἐπιδέχεται διακοπὴν. Καὶ ἂν καταλύσωμεν, ἐξ ἀνάγκης, τὰς τροφὰς τὰς ὑλικὰς, ὀφείλομεν νὰ συνεχίσωμεν ἐξάπαντος τὴν πνευματικὴν νηστείαν «ἀληθῆς νηστεία ἢ τῶν κακῶν ἀλλοτριώσεις» φάλλει ὁ ὕμνωδός. Θὰ πρέπει νὰ συνεχισθῇ, ἐπομέ-

ως, ἡ ἀγωνιστικὴ προσπάθεια τοῦ πιστοῦ καὶ εὐσεβοῦς χριστιανοῦ νὰ μὲνῃ σταθερὸς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀνὰ πᾶν θῆμα τῆς ζωῆς του. Αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ τῆς ἄλλης νηστείας· θέλει νὰ ἀσκήσῃ τὴν προσωπικότητα, νὰ μὴ κυριαρχῆται ἀπὸ τὰς πιέσεις τὰς ὑλικὰς, ἀλλὰ νὰ δύναται ὁ πιστὸς νὰ στερηθῇ τὴν α' ἢ β' τροφήν, διὰ νὰ ἔχῃ τὴν δυνάμιν νὰ λέγῃ τὸ ὅχι καὶ ὅταν ὁ «παλαιὸς ἄνθρωπος» ζητῇ τὸ κακὸν καὶ τὴν ἁμαρτίαν. Διὰ νὰ συνεχίζεταί ὅμως ἀδιαλείπτως ἡ πνευματικὴ νηστεία χρειάζεται νὰ μᾶς ἐνισχύῃ ἡ συναίσθησις ὅτι ὅλα γίνονται ὑπὸ τὸ ὄμμα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἀγωνοθέτου καὶ στεφανοδοῦτου τῶν πιστῶς καὶ θεαρέστως ἐναγωνιζομένων οὐ μόνον «πρὸς αἷμα καὶ σάρκα» ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ «κοσμοκράτορος τοῦ αἰῶνος τούτου» (Ἐφεσ. 6,12).

«Νηστεύοντες, ἀδελφοί, σωματικῶς, νηστεύσωμεν καὶ πνευματικῶς». Καὶ τὴν μὲν νηστείαν τῶν τροφῶν τελούντες κατὰ τὰς προσωπικὰς δυνατότητας ἐνὸς ἐκάστου, τὴν πνευματικὴν δὲ πάντες διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ τὴν ἁμαρτίαν, εἴθε τὸ μάθημα τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Ναθαναὴλ νὰ ἀποτελέσῃ καὶ δι' ἡμᾶς σοδαρὸν συντελεστὴν προόδου πνευματικῆς, διὰ νὰ ἀποφεύγωμεν τὸ κακὸν καὶ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸ ὄμμα τοῦ Θεοῦ μόνον νίκας νὰ σημειώσῃ εἰς τὴν ζωὴν μας, διὰ τῆς θείας Αὐτοῦ χάριτος καὶ ἄνωθεν βοηθείας. Ἀμήν.

ΔΥΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Του κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας και Κοινωνικών Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Συνεχίζοντας τὸ Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Οἰκου-
μενικοῦ Πατριαρχείου, στὸ Σαμπεζὺ Γενεύης, τίς
προσπάθειές του γιὰ τὴν παγκόσμια προβολὴ τῆς Ὁρ-
θοδοξίας γενικὰ καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
ειδικὰ, ἐξέδωσε, πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ, δύο θαυμάσια
ἔργα τὰ ὁποῖα παρουσίασε ὁ καθηγητῆς Ἀ ν τ ῶ-

ν ι ο ς - Α ἰ μ ἰ λ ι ο ς Τ α χ ι ἄ ο ς μέσα στὰ πλαί-
σια εἰδικῆς τελετῆς, ποὺ ὀργάνωσε ἡ Ἐταιρεία Μακε-
δονικῶν Σπουδῶν, στὶς 7 Φεβρουαρίου (1990), στὴν
μεγάλῃ αἴθουσα τῆς Ἐταιρείας, στὴν Θεσσαλονίκη.
Πρόκειται γιὰ τὸν καλαίσθητο τόμο «Τὸ Οἰκουμενικὸ
Πατριαρχεῖο» καὶ γιὰ τὸ πεντάτομο ἀφιέρωμα στὴν

ἀλλ' οὕτω μὲ ἠγάπησεν, ὡς καὶ ἑαυτὸν ἐκδοῦναι»⁹.
Ὑπὸ τὴν λέξιν κόσμον ὁ Παῦλος ἐννοεῖ κοσμικὰ πρά-
γματα καὶ θιοτικὰ, ἤτοι τὸν πλοῦτον, τὴν δυναστείαν,
τὴν δόξαν καὶ τὰ παρόμοια, ὅσα φαίνονται εἰς πολ-
λοὺς ὅτι εἶναι λαμπρὰ καὶ λίαν ποθητά. Διὰ τὸν Ἄ-
πόστολον ὁ κόσμος ἀπώλεσε τὴν δύναμίν του καὶ δὲν
δύναται νὰ ὑποτάξῃ αὐτόν.

Ὅθεν δικαίως ὁ Παῦλος καυχᾶται «διὰ τὸν σταυ-
ρὸν τοῦ Κυρίου», διότι διὰ τοῦ Σταυροῦ ἐξησφαλίσθη
ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἐμπροσθεν τοῦ τιμίου καὶ
ζωοποιοῦ Σταυροῦ τὰ πάντα ἐκηρδενίζονται. Ὁ Μα-
κάριος Παῦλος ἠδύνατο νὰ καυχῆθῃ καὶ δι' ἄλλα
πολλὰ πράγματα. Ἡδύνατο νὰ καυχῆθῃ, φερ' εἰπεῖν,
ὅ καὶ τὴν γνησίαν Ἑβραϊκὴν του καταγωγὴν¹⁰, διὰ τὸ
ἐξαιρετικὸν προνόμιον τοῦ Ρωμαίου Πολίτου¹¹, διὰ
τὴν ἐκ τῆς Ταρσοῦ, πόλεως μεγάλῃς καὶ εὐδαίμο-
νος¹², καταγωγὴν του¹³, διὰ τὴν μᾶλλον εὐποροῦσαν
οἰκονομικῶς οἰκογένειάν του¹⁴, διὰ τὴν ἀξιόλογον παι-
δευσιν καὶ τὴν μαθητείαν του παρὰ τῷ ὀνομαστῷ καὶ
ἐπιφανεῖ νομοδιδασκάλῳ Γαμαλιήλ (Α' αἰὼν μ.Χ.)¹⁵,
διὰ τὸν ἔξοχον ζῆλόν του καὶ τὴν προσκόλλησιν εἰς
τὰ πατροπαράδοτα¹⁶ κ.λπ. Πάντα τὰ ἀνωτέρω ὁ Οὐ-
ρανοδάμων Ἀπόστολος¹⁷ λησμονεῖ «καὶ ἠγγεῖται σκύ-

βαλα»¹⁸ ἐνώπιον τοῦ ἐνὸς ἐκείνου τοῦ σπουδαιοτάτου
καὶ πολυτιμοτάτου. «Μὴ γένοιτο», λέγει, «Ἐγὼ νὰ
καυχῶμαι διὰ ἄλλο τι εἰ μὴ εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹⁹.

Ὁ Σταυρὸς²⁰ ἦτο ἐν χρήσει ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς
αὐτοκρατορίας ὡς ὄργανον θανάτου καταδικῶν, καὶ
μάλιστα ὄργανον ἀτιμωτικοῦ καὶ ἐξευτελιστικοῦ θα-
νάτου. Εἰς τοὺς Ρωμαίους ἡ ποινή τῆς σταυρώσεως
ἦτο νομικῶς κατοχυρωμένη καὶ δι' αὐτῶν σὺν τῷ
χρόνῳ προῖοντι ἐπεκράτησεν εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν
τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἀνηρτῶντο με-
γάλοι κακοῦργοι, οἱ ὁποῖοι διέπραττον ἐγκλήματα
εἰδεχθῆ, ἐγκλήματα κοινου ποινικοῦ δικαίου, ὡς καὶ
δοῦλοι, οἱ ὁποῖοι κατεδικάζοντο εἰς τὸν διὰ Σταυροῦ
θάνατον πρὸς παραδειγματικὴν τιμωρίαν, ἐπειδὴ ἐ-
τόλμησαν νὰ δραπετεύσουν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῶν
κυρίων των. Ἄλλ' ἂν ὁ Σταυρὸς κατὰ τὴν προχρι-
στιανικὴν περίοδον ἦτο ἀτιμία καὶ καταδικῆς ὄνομα,
διὰ τοῦ ἐπ' Αὐτοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐγένε-
το αἰτία δόξης καὶ τιμῆς καὶ εὐλογίας εἰς τοὺς πι-
στούς, αἰτία δυνάμεως καὶ ζωῆς ἠθικῆς. Ὁ Σταυρὸς
καθαγιασθεὶς διὰ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ ἐπ' Αὐτοῦ
παθόντος Ἰησοῦ, ἀπέδῃ σημεῖον ἱερὸν, τὸ ὁποῖον τί-
θεται ὑπεράνω τῶν οἰκῶν τῆς λατρείας καὶ κοσμεῖ
τὰ στήθη τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ,
ἄλλες λέξεσι, σημαίνει τὸν Ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν,
τὸ γεγονός τοῦ θανάτου Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ μεθ'
ὅλης τῆς ἀγωνίας καὶ ὀδύνης, τὴν ὁποίαν τὸ ἐπ' Αὐ-
τοῦ θῆμα ἐβάστασεν.

(Συνεχίζεται)

9. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν, Κεφάλαιον Στ', γ', ΜΡΓ., 61, 679.

10. Φιλιππησίους, 3,5: «ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος».

11. Πράξεις, 22,28.

12. Ξενοφώντας, Κύρου Ἀνάβασις, Βιβλίον Ι', κεφ. ΙΙ, 23: «...εἰς Ταρσοῦς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα...».

13. Πράξεις, 21,39: «ἐγὼ ἄνθρωπός μὲν εἰμι Ἰουδαῖος Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσήμενος πόλεως πολίτης».

14. Βλ. Α' Κορινθίους, 4,9-13. Φιλιππησίους, 4,15-19.

15. Πράξεις, 22,3: «...ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ».

16. Γαλάτας, 1,14: «καὶ πρόεκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτῆς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων».

17. Β' Κορινθίους, 12,2.

18. Φιλιππησίους, 3,8.

19. Γαλάτας, 6,14.

20. Ἡ λέξις σταυρὸς τυγχάνει γνωστὴ εἰς τὸν Ὅμηρον (Ἰλιάς Ω, 453. Ὀδύσσεια ξ, 11), ἀπαντᾷ δὲ εἰς διαφόρους μετασχηματικὰς συγγραφὰς (Θουκυδίδης ΙV, 90, VII, 25. Ἡρόδοτος V, 16 κ.λπ.).

μνήμη τοῦ Μητροπολίτη Σάρδεων Μ α ξ ί μ ο υ με τὸν τίτλο «Ἀναφορά».

Ὁ τόμος: «Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο», ποὺ σύντομα θὰ κυκλοφορήσει καὶ σὲ ἀγγλική, γερμανικὴ καὶ γαλλικὴ μετάφραση, «προβάλλει τὴν ἱστορία καὶ τὴν παράδοση τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τὶς μεγάλες καὶ κρίσιμες ὥρες τῆς, τὴν καλλιτεχνικὴ καὶ λειτουργικὴ παρουσία τῆς, τὴν διακονία καὶ συγχρόνως τὴν ἀκτινοβολία τῆς στὸν σύγχρονο κόσμο. Γιὰ τὴν ἐπιτυχία δὲ τοῦ ἔργου συνεργάσθηκαν ὁ Μητροπολίτης Ἑλβετίας Δ α μ α σ κ η ν ὅ ς, ὁ ἀρχιτέκτων Ἄ ρ ι σ τ ε ῖ δ η ς Π α σ α δ α ῖ ο ς, ὁ ἱστορικὸς Β λ ά σ ι ο ς Φ ε ι δ ᾱ ς, ὁ ἀρχαιολόγος Ἄ θ α ν ᾱ σ ι ο ς Π α λ ι ο ῦ ρ α ς καὶ ὁ γνωστὸς φωτογράφος G a r o N a l b a d i a n.

Πολὺ σωστὰ γράφει ὁ Β α σ ῖ λ ε ι ο ς Κ α ρ α γ ι ῶ ρ γ ο ς στὸν «Πάνταινο» ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ἔργο «παρουσιάζει τὴν πολὺπλευρὴ καὶ πολυσήμαντὴ διαχρονικὴ καὶ συγχρονικὴ διακονία καὶ προσφορὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στὴν διατήρηση τῆς ἐνότητος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, στὴν ὀρθή πίστη καὶ τὴν ἀγάπη, στὴν περιφρούρηση καὶ ἀνάπτυξη τῆς Ὁρθοδοξίας, στὴν μετάδοση τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος μετὰ τὴν ἱεραποστολὴ καὶ τὴν παράλληλὴ ἐκπολιτιστικὴ δράση, στὴ διατήρηση τοῦ ἀθθεντικοῦ μηνύματος τῆς Ὁρθοδοξίας σὲ χρόνους χαλεπούς, στὴν προβολὴ καὶ ἀποτύπωση τῆς νέας θεοκεντρικῆς βιωθεωρίας καὶ κοσμοθεωρίας τοῦ Χριστιανισμοῦ —σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν οἰκουμενικὴ πολιτικὴ θεωρία τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας— πάνω στὴν τέχνη καὶ τέλος στὴν προσπάθεια διαφυλάξεως τῆς ἀθθεντικῆς κανονικῆς παραδόσεως καὶ τοῦ ὑπερεθνικοῦ χαρακτήρα τῆς Ὁρθοδοξίας».

Ὁ τόμος «Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο» ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ μελέτη τοῦ κ. Βλασίου Φειδᾶ με θέμα τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν διαχρονικὴ ἐκκλησιαστικὴ διακονία του· ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τῶν «Περιπλανήσεων» τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου καὶ Ναοῦ ἀπὸ τὸν κ. Ἀριστείδη Πασαδαῖο· ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τοῦ συνόλου τῶν κτισμάτων τοῦ σημερινοῦ «Πατριαρχικοῦ Ναοῦ καὶ Οἴκου» καὶ τὴν παρουσίαση τῶν εἰκόνων τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ καὶ Οἴκου, τῶν κειμηλίων τοῦ πατριαρχικοῦ Σκευοφυλακίου καὶ τῶν διασωζομένων χειρογράφων ἀπὸ τὸν κ. Ἀθανάσιο Παλιούρα, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει καὶ τὶς «ἱερὲς μορφὲς καὶ μεγάλες προσωπικότητες» τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς χρόνους μετὰ τὴν Ἔλωση καὶ ἀπὸ τὴν παρουσίαση τῆς διακονίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἑλβετίας Δαμασκηνό.

Ὁ τόμος κλείνει μετὰ ἕναν κατάλογο Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετὰ μιὰ κατὰ κεφάλαια βιβλιογραφία. Δὲν ὑπάρχει δὲ καμιά ἀμφιβολία ὅτι αὐτὸς ὁ τόμος ἐπιβεβαιώνει τὴν διαπίστωση τοῦ Μητροπολίτη Ἑλβετίας Δαμασκηνοῦ ὅτι —ὅπως γράφει στὸν πρόλογο τοῦ τόμου— «Ἡ διακονία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν βυζαντινὴ, στὴν μεταβυζαντινὴ καὶ στὴν νεότερη περίοδο ὑπῆρξε πράγματι μιὰ συνεχὴς πνευματικὴ ἀγωνία γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς καθολικότητος τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας στὸν κόσμο, μιὰ διαρκὴς ἐμπειρικὴ βίωση τῶν πνευματικῶν καρπῶν τῆς πίστεως στὴν διαδικασία προσλήψεως καὶ ἀγιασμοῦ τοῦ κόσμου, μιὰ ἀκοίμητὴ φροντίδα γιὰ τὴν μαρτυρία καὶ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, μιὰ ἀδιάκοπη μέριμνα γιὰ τὴν πνευματικὴ αὐτοδυναμία τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν καὶ μιὰ ἄσκη προσπάθεια γιὰ τὴν προβολὴ ἢ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος στὴν κοινωνία τῆς ἀποστολοπαραδότου πίστεως καὶ στὸν σύνδεσμο τῆς ἀγάπης».

Ἡ «Ἀναφορά» εἶναι ἀνάλογη πρὸς τὴν πολυσχιδῆ καὶ ἐκτεταμένη δραστηριότητα τοῦ τιμωμένου Ἱεράρχου». Ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ ἑκατὸν δέκα συνεργασίαις ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων καὶ ἀκαδημαϊκῶν θεολόγων, κανονολόγων, ἱστορικῶν διεκκλησιαστικῆς καὶ διορθόδοξου προελεύσεως, ποὺ καλύπτουν τὶς 2.506 σελίδες τοῦ ἔργου. Πολὺ σωστὰ χαρακτηρίσθηκε δὲ ἡ «Ἀναφορά» ὡς «μιὰ πανοραμικὴ παρουσίαση τῆς σύγχρονης θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πανορθόδοξης πραγματικότητος μετὰ διεκκλησιαστικῆς καὶ διορθόδοξης προελεύσεως τῶν συνεργατῶν».

Παρουσιάζοντας τὴν «Ἀναφορά» μέσα στὰ πλαίσια τῆς τελετῆς ποὺ ὀργάνωσε ἡ Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν τονίζει ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐταιρείας καθηγητῆς Ἀντόνιος - Αἰμίλιος Ταχιάος, μετὰ τῶν ἄλλων ὅτι «ὁ ἀλησμόνητος Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος δὲν ἦταν ἕνας τυχαῖος ἄνθρωπος καὶ ἱεράρχης. Ὅσοι εὐτύχησαν νὰ τὸν γνωρίσουν, ἔστω καὶ φευγάλεα, ἀσφαλῶς διατηροῦν μέσα τους μιὰ ἐναργῆ εἰκόνα τῆς λαμπρῆς του προσωπικότητος... Ὁ Μάξιμος πρόσφερε σὲ ὅλους ἀγάπη καὶ στὴν συνέχεια τὴν εἰσέπραττε ἀπὸ ὅλους στὸ πολλαπλάσιο».

Ἐκυκλοφόρησε σὲ 6' ἔκδοση:

ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
τῆς Γεωργίας Π. Κουνάθη,
θεολόγου καθηγήτριας

Ἀπευθυνθῆτε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ. Κλαυθμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

‘Ο Τ Ο Σ Ο Ν Ο Σ Ο Ν !

Μ ν ή μ η έ ν ό ς σ ο φ ο ύ ά ν θ ρ ώ π ο υ

Μνήμες παιδικές

Είχα τελειώσει το περασμένο μου άρθρο, αφιερωμένο στη φρονιμάδα και την άκραιότητα, όταν τελείως ξαφνικά και επίμονα καρφώθηκε μια λέξη στο μυαλό μου: «τόσονόσον». Τετρασύλλαδη λέξη, τονισμένη διακεκριμένα εξίσου σε δύο συλλαβές, έρχόταν και επανερχόταν στη σκέψη μου. ‘Ο τόσονόσον, ό τόσονόσον...

Έπρόκειτο για πρόσωπο συγκεκριμένο, απ’ αυτά που οι παιδικές μνήμες επαναφέρουν κάθε τόσο και μās κάνουν να τó επαναλαμβάνουμε συνεχώς, μή τυχόν και ή επανάληψη μās επαναφέρει στη σημασία αυτής τής μαγικής κατά τά φαινόμενα λέξης.

Άνηκε κι αυτός στην οικογενειακή πινακοθήκη, που οι μεγαλύτεροι, όταν καθόμαστε σε χειμωνιάτικες νύχτες γύρω από τή σόμπα, συνήθιζαν να μās ξεναγούν. Άλλη παράξενη φιγούρα ήταν ό «τιανιαρόν», που φάνταζε στην παιδική μου φαντασία σαν κάποιος αιγύπτιος ή βαβυλώνιος βασιλιάς.

Οί διηγήσεις γι’ αυτούς, άπαντες άπόντες από καιρό, τούς ύποστασίαζαν και σε λίγο τούς είχαμε παρόντες με σάρκα και όστά να κάνουν συντροφιά μαζί μās. Με τó πέρασμα τού χρόνου ξεχνιόντουσαν τά χαρακτηριστικά τους, τó άφετηριακό γεγονός που τούς είχε προσδώσει τήν προσωινία, και μέναμε μόνοι να πονοκεφαλιάζουμε αναζητώντας τή λύση τού αινίγματος, τού γρίφου, όπως τότε που αγωνιούσαμε να βρούμε τίς σωστές άπαντήσεις, όταν μās ρώταγαν μικρούς «ποιά πόλη σου λέει ότι είναι καλά στην ύγεία της» (Καλάμαι).

‘Ελεύθερος συνειρμός;

Σπαζοκεφαλιά λοιπόν και όχι από τίς μικρές αυτές «ό τόσονόσον»! Γιατί άραγε να έλθει έτσι ως έλεύ-

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
‘Αναπλ. Καθηγητού τού Πανεπιστημίου ‘Αθηνών

θερος συνειρμός άμέσως μετά τήν συγγραφή τού άρθρου; Τό ζήτημα άπαιτούσε ψυχαναλυτική... προσέγγιση. Τί συνειρμός κι αυτός.

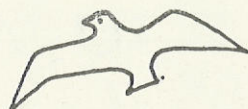
‘Αναμοχλεύοντας τή μνήμη μου θυμήθηκα, ότι ό «τιανιαρόν» είχεν έπονομασθεί ούτως έκ τού ότι συνήθιζε ευκαίρως άκαίρως για κάθε τι που τού συνέβαινε να άναφωνεί «τί άνιαρό!»! Κάπου τήν είχε ξεσηκώσει ό άνθρωπος τήν έκφραση και πήγαινε δέν πήγαινε στην περίπτωση, αυτός τó χαβά του, μέχρις ότου τού έμεινε ως παρατσούκλι. ‘Ο «τόσονόσον» όμως; Μήπως ήταν ίδια περίπτωση;

Προσέτρεξα στα φώτα τής μητέρας μου. «‘Ο τόσονόσον» ήταν και αυτός ύπαρκτό πρόσωπο. Καθαρευουσιάνος έκ πεποιθήσεως, τής έποχής άλλωστε, συνήθιζε αυτή τήν έκφραση συνειδητά. ‘Ήξερε τί έλεγε. Σοφός συγγενής, στον όποιο πολλοί προσέφευγαν για τά φώτα του, βοηθούσε τούς πάντες με τόν καλό του λόγο, με τήν έπίκαιρη συμβουλή, με τήν όρθή άπάντηση.

Οί περισσότεροι που τόν πλησίαζαν είχαν ήδη μέσα τους τήν άπάντηση που «έπρεπε» να τούς δώσει. Αυτοί είχαν δικιο στη διαμάχη τους με τόν τάδε γνωστό, τόν δείνα συγγενή. ‘Ήταν φως φανάρι ότι ή λύση ή δικιά τους ήταν ή πιό όρθή. Δέν χωρούσε καμιά άμφιβολία γι’ αυτό. Δέν γινόταν να δούν τά πράγματα διαφορετικά. Είχαν δική τους «έποψη» τών πραγμάτων, δλέπανε μόνο τó δικό τους. ‘Επρεπε τελικά να γίνει ε ί τ ε τó δικό τους ε ί τ ε... κανενός άλλου. Και στην περίπτωση που δέν θά επικρατούσε τó δικό τους, τότε δέν έπρεπε να γίνει ο ύ τ ε τó ένα ο ύ τ ε... τó άλλο.

‘Η άποψη και οι έπόψεις

Τότε, ό σοφός εκείνος άνθρωπος, άγανακτισμένος από τή μονομέρεια τών συνομιλητών του, από τίς πολλές έ π ό ψ ε ι ς που τού παρουσίαζαν ένδεχομένως

οὐ συνομιλητὲς τοῦ, ἐπιχειροῦσε, μετατιθέμενος διαδοχικὰ πότε στὸ σημεῖο τοῦ ἐνὸς καὶ πότε τοῦ ἄλλου, νὰ σχηματίζει κάποια ἄ π ο ψ η ὁλοκληρωμένη, καὶ νὰ δεῖ περὶ τίνος ἀκριβῶς πρόκειται. Καὶ τότε, προσπαθοῦσε νὰ μὴν εἶναι ὁ ἴδιος μονομερής, μονοδιάστατος, ἢ τοῦ ὕψους ἢ τοῦ βάθους. Δοκίμαζε νὰ συγκρατοῦσε τὶς ἐπιπέσεις καὶ νὰ δείξει τὰ δίκαια καὶ τὰ ὀρθὰ πού ὑπῆρχαν τ ὅ σ ο ν στή μία ὅ σ ο ν καὶ στήν ἄλλη περίπτωση.

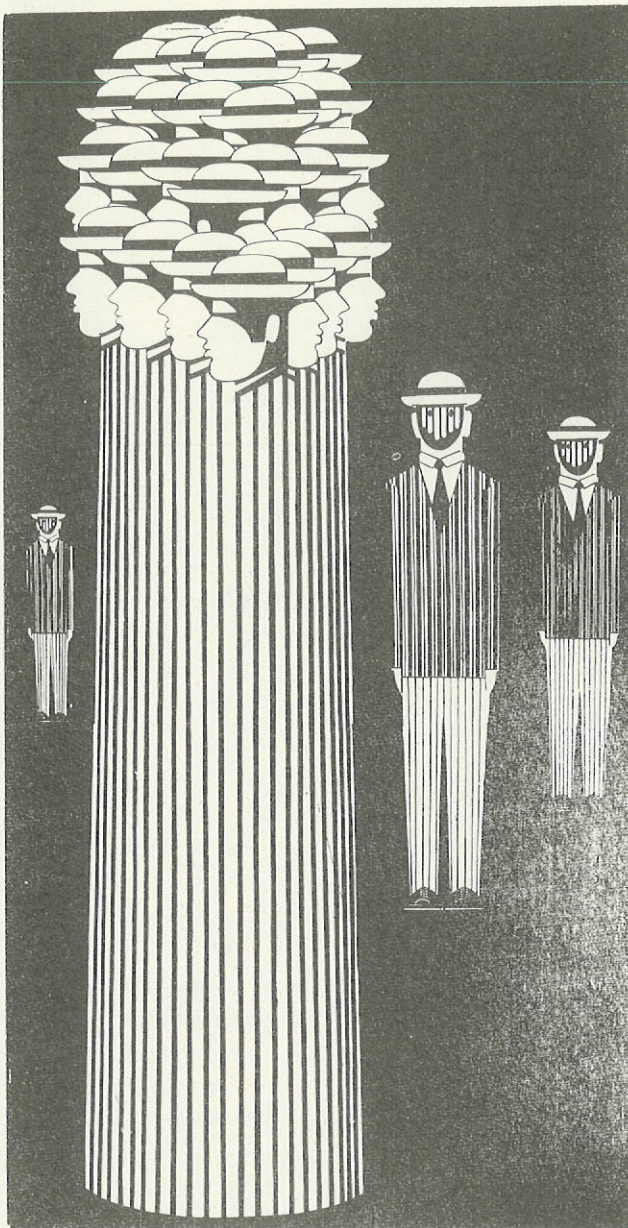
Αὐτό, βέβαια, δὲν ἀπέκλειε νὰ ὑποδεικνύει πότε θὰ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ εἴτε τὸ ἓνα εἴτε τὸ ἄλλο, οὔτε πότε θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ γίνεῖ οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο. Ἐστέκετο κριτικὰ καὶ διακριτικὰ γιὰ τὸ π ρ έ π ο ν ἐκείνης τῆς στιγμῆς. Κυρίως ἤθελε νὰ ἀποκλείσει τὸ μονόπλευρο, τὸ ἀποκλειστικόν... Ἔτσι ἐμειγε τόσο παρομιώδης ἢ ἔκφρασή του, ὥστε νὰ ἐπονομασθεῖ «ὁ τόσον-όσον».

Ἄναγκαστικός συνειρμός!

Ἔτσι, λοιπόν, πρέπει νὰ ἐξηγητῆται ὁ «ἐλεύθερος συνειρμός», πού τελικὰ γίνεται πρὸς τὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ ἀρθροῦ «ἀναγκαστικός». Γιατί εἶναι ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀκολουθήσουμε τὴ συμβουλή τοῦ «τόσον-όσον». Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ παραμένουμε ἀναποφάσιστοι ἀναζητώντας χιλίες ἐπιπέσεις ἢ νὰ παίρνομε ἀπόφαση διαλέγοντας τὴν πρώτη πού θὰ μᾶς ἔλθει καὶ θὰ εἶναι «καλὴ καὶ συμφέρουσα», καὶ στὰ δικά μας τὰ μέτρα.

Θὰ πρέπει νὰ γίνουν ὅπωςδήποτε οἱ ἀναγκαῖες τομές, νὰ τηρηθοῦν οἱ ἀπαραίτητες ἀποστάσεις, νὰ ληφθοῦν οἱ ἀποφάσεις πού ἐπείγουν καὶ νὰ ἀναβληθοῦν ἄλλες. Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία εἶναι νὰ διατηρηθεῖ μιὰ σφαιρικότητα, μιὰ ὀλιστική καὶ καθολικὴ ἀντιμετώπιση τῶν πραγμάτων. Νὰ μπορῶ νὰ στέκω πολυμερῶς, σὲ πολλὰ μέρη, κι ὅχι μόνο σὲ ἓνα ἀπὸ τὸ ὁποῖο θὰ ἔχω ἀναγκαστικὰ περιορισμένη θέα τῶν πραγμάτων. Κι ἂν δὲν μπορῶ ν' ἀλλάζω θέσεις, νὰ μετατίθεται στὶς θέσεις ἢ στὴ θέση τοῦ ἄλλου ἢ τῶν ἄλλων, νὰ μπορῶ «νὰ κοιτῶ μπρὸς καὶ πίσω, νὰ κοιτῶ τὰ πράγματα νὰ περιστρέφονται, νὰ δείχνουν ὅλες τὶς πλευρὲς τους».

Παραστατικὴ ἀπεικόνιση αὐτῆς τῆς «περιστροφῆς» πραγματοποιεῖται στὴν ξύλινη κωδικοποιημένη μορφή τοῦ «χιονόκρανου» τοῦ Γιάννη Γαῖτη. Τὸ ἐριμηγεύουμε

σὰ μιὰ «διαμαρτυρία» στὴν ἀλύγιστη στατικότητα τῶν ἄλλων τριῶν μορφῶν, πού στημένες ἀδυνατοῦν καὶ ἀρνοῦνται νὰ περιφέρουν ἔστω καὶ τὸ βλέμμα τους γιὰ νὰ δοῦν κάτω πού βλέπουν οἱ ἄλλοι. Ὁ ὀρίζοντάς τους περιορίζεται στὸ ἐλάχιστο, τὰ ὀπτικά τους πεδία συρρικνώνονται. Ἡ φιγούρα αὐτὴ ἀποτελεῖ ἓνα σύμβολο-συναγερισμὸ γιὰ ἓναν ὑψηλὸ ὑπαρκτὸ κίνδυνο ἐνὸς κλει-

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

(Σκέψεις γύρω από το κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας)¹

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΗΛ. ΜΟΥΣΤΑΚΑ
Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μ. Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Σεβασμιώτατε,

Δὲν μπορῶ ν' ἀποσιωπήσω τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ψυχικὴ μου ἀγαλλίαση στὸ προσκλητήριό σας γιὰ τὴν παρούσα σύναξή μας.

Καὶ τοῦτο ὄχι βέβαια γιὰ τὴ θὰ θιγοῦν θέματα φλέγοντα ἀπὸ ἐπικαιρότητα καὶ ἀπροσμέτρητη σημασία γιὰ τὴν ἱερατικὴ μας διακονία, ἀλλ' οὔτε γιὰ τὴν πιστεύω, πὼς οἱ δυνατότητες καὶ τὰ ὅρια μιᾶς σύναξης ὥρῶν, ὅπως ἡ παρούσα, μπορεῖ νὰ ἀναβαπτίσει καὶ νὰ ἀναγεννήσει στὰ νάματα μιᾶς νέας Πεντηκοστῆς τὰ «δοτράκινα σκευή» τῶν ἱερατικῶν μας υπάρ-

1. Εἰσήγηση ποὺ ἔγινε στίς 12.11.1990 στὴ σύναξη τῶν Ἱεροκηρύκων - Κατηχητῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν.

σίματος στὸν ἑαυτὸ μας ποὺ θεωρεῖ ὅτι μόνον ὅ,τι δλέπω ὑπάρχει, ὅ,τι νομίζω πρέπει νὰ εἶναι πιστευτό, ἐφόσον μάλιστα ὑπάρχω ἐγώ, δὲν ὑπάρχει κανένας ἄλλος*.

Αὐτο - πεποιθήσεις

Μιὰ τέτοια στάση δὲν ἐγκυμονεῖ μόνον τὸν κίνδυνον νὰ κλειστῶ καὶ νὰ ἀποκλειστῶ στὰ ὅρια τοῦ ἑαυτοῦ μου. Πολλὲς φορές μὲ περιορίζει σὲ ἀκόμα στενότερα ὅρια. Δὲν ἀφήνει νὰ διακρίνω ἀκόμα καὶ τίς πραγματικὲς μου δυνατότητες. Δημιουργοῦνται ὀρισμένου τύπου αὐτο-πεποιθήσεις ποὺ περιχαρακώνουν τίς κινήσεις μου καὶ μὲ καθηλώνουν. Ἔτσι, συχνὰ μοῦ δημιουργεῖται ἡ πεποίθηση ὅτι κάνω μόνον γι' αὐτὴ τὴν ἐργασία καὶ ὄχι γιὰ τὴν ἄλλη· ὅτι μόνον αὐτὲς οἱ ἀσχολίες μοῦ ταιριάζουν καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀπασχολοῦμαι μὲ ἄλλα θέματα. Ἐγὼ εἶμαι «θεωρητικός» τύπος ἐνῶ μὲ τὰ «πρακτικά» θὰ πρέπει ν' ἀσχολοῦνται ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας μου ἢ τῆς ὑπηρεσίας μου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο κυριαρχοῦν ἐμμονες ἰδέες ποὺ μᾶς βασανίζουν χωρὶς πολλὲς δυνατότητες νὰ μπορούμε νὰ ξεφύγουμε βρίσκοντας κάποια διέξοδο.

Πολλὲς φορές αὐτὴ μας ἡ αὐτο-πεποίθηση ἔχει προκληθεῖ ἀπὸ ἄλλους ἀνθρώπους, τοῦ ἁμισσου ἢ τοῦ ἑμμεσου περιβάλλοντός μας, ποὺ ἀπεφάνθησαν κάποτε γιὰ τὸ τί μπορούμε ἢ τὸ τί δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε.

Ξεων καὶ συνειδήσεων καὶ νὰ τὰ μεταβάλλει σὲ πυρφόρα καὶ πνευματοφόρα ὀχήματα ἀποστολικῆς ὁληκῆς καὶ πατερικῆς ἔκτασης.

Ὁ λόγος βρίσκεται σ' ἓνα ἄλλο ἐντελῶς ἀνθρώπινο σημεῖο. Στὸ γεγονός ὅτι ὅλοι οἱ κήρυκες καὶ κατηχητὲς διάκονοι —κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ— τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, διεσπαρμένοι ὅλο τὸ χρόνο στὸν ἀγρὸ τοῦ Θεοῦ, στὸ βουνὸ ἢ στὸν κάμπο, ἔχοντας σήμερα στὸ μέσο τὸν Ἐπίσκοπο, τὸν ἀποκλειστικὰ ὑπεύθυνο, σὲ τύπο καὶ τόπο Χριστοῦ, ποιμένα τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἀποθέσαμε κάθε μέριμνα βιωτικὴ, βρισκόμαστε μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ὁ ἓνας δίπλα στὸν ἄλλο γιὰ μιὰ πνευματικὴ συνάντηση καὶ ἐπικοινωνία.

Ἦρθαμε ἐδῶ, γιὰ ν' ἀνταλλάξουμε τίς σκέψεις μας,

Ὁ «λόγος» τους, ἀντὶ νὰ γίνῃ σάρκα μὲ τρόπο δημιουργικὸ, ἔγινε σάρκωμα ποὺ ἀλλοιώνει τὴν πραγματικὴ μας μορφή καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἑαυτοῦ μας. Γιὰ πόσες καὶ πόσες ἀμέλειες, ὀλιγωρίες, παραδλέψεις, δὲν εἶναι ἀφορμὴ αὐτὲς οἱ αὐτο-πεποιθήσεις μας, ἐπειδὴ κάποτε πείσαμε ἑαυτοὺς καὶ ἐπιχειρήσαμε νὰ πείσουμε καὶ ἄλλους, ὅτι αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο καὶ τὸ ἄλλο δὲν μᾶς ἀφορᾶ, καὶ ὅτι εἶναι ἄλλων δουλειὰ νὰ τὸ κάνουν.

Εὐτυχῶς, ὅμως, ποὺ τέτοιες πεποιθήσεις μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι καὶ «τελεσιδίκες». Ὑπάρχουν πάντα περιθώρια γιὰ «ἔφεση», ὅπου καὶ θὰ ἐκδικασθοῦν οἱ πεποιθήσεις μας. Ἐκεῖ θὰ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀντιμετωπίσουμε πεποιθήσεις καὶ ἄλλων ἀνθρώπων. Σύνδεσμοι καὶ ἐπιρρήματα (εἶτε, οὔτε, τόσον), ποὺ ἀναφέραμε στὴν ἀρχὴ τοῦ ἄρθρου μας, θὰ θροῦν πολλαπλῆ καὶ διαφοροποιημένη χρῆση. Τὸ παράδειγμα τοῦ «Τόσονόνσον» μᾶς εἶναι διηγητικό.

* Πρβλ. ἄρθρο μου «Ἐγὼ ὑπάρχω, ἀρα... δὲν ὑπάρχεις!», στὸν «Ἐφημέριο» 1/15 Νοεμβρίου 1988, ἀρ. 16, σ. 336-337. Βλ. ἐπίσης τίς σ. 59-62 τοῦ ἀνατύπου μου Θεορὰ π ε υ τ ι κ ἢ θ ι α κ ο ν ἰ α, Ἀθήνα 1989. Ἡ «μορφή» τοῦ Γιάννη Γαῖτη προέρχεται ἀπὸ τὸ ὀπισθόφυλλο τοῦ Καταλόγου μὲ τὴν ἀφορμὴ ἐκθέσεως ἔργων του στὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη τὸ 1984. Στὸν κατάλογο ὑπῆρχε σύντομο κατατοπιστικὸ σημεῖο μὲ τῆς Νέλλης Μισιρλή γιὰ τοὺς ἀνθρώπους - σύμβολα τοῦ καλλιτέχνη. Τὸ Γαλλικὸ Ἰνστιτούτο Ἀθηνῶν φιλοξένηε αὐτὴ τὴν περίοδο τὴν ἐκθεση «Γιάννης Γαῖτης 1948-50».

νά συγκοινωνήσουν οί δυνάμεις μας μέ τήν «ἐπί τῷ αὐτῷ» παρουσία! Νά θρηνησομε ἀκόμα γιά τήν πνευματική μας φτώχεια καί, ἂν εἶναι δυνατό, νά μεταβάλλουμε τὸ θρήνο μας σέ ἰκεσία, σέ προσευχή, πολιορκώντας μέ αὐτὰ τὸν οὐρανὸ καὶ ἐπίμονα ζητώντας ἀπὸ τὸν Παράκλητο, νά θεραπεύσει τὶς ἀσθένειές μας καὶ νά ἀναπληρώσει τὶς ἐλλείψεις μας.

Ν' ἀποκομίσουμε τέλος ὠφέλιμα διδάγματα καὶ νά πάρουμε νέες ἀποφάσεις γιά τὸ ἔργο μας στὸν ἀμπελώννα τοῦ Κυρίου. Νά ἀνανεώσουμε τὸν ἱερατικὸ μας ζῆλο οἱ παλιότεροι καὶ ν' ἀκονίσουμε τὶς καρδιές μας παλιότεροι καὶ νεότεροι στὸ ἀκόνι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, «ὃ ἐστὶ ρῆμα Θεοῦ»². Νά γιὰ τὸ γεγονὸς τῆς συνάντησής μας στὸ Ἱερὸ τοῦτο Προσκύνημα τῆς Μητροπόλης μας κυριέψῃ τὴν ψυχὴ μου περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη σκοπιμότητα καὶ ὠφέλεια πὺ μπορεῖ νά ἔχει ἢ σὺναξή μας αὐτή.

Σεβασμιώτατε, Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες,

Ἐπιτρέψτε μου νά δοξάσω τὸ Θεὸ καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νά Τὸν εὐχαριστήσω καὶ ἐγὼ γιά τὴν ἰδιαίτερη εὐλογία καὶ δωρεὰ τῆς νέας διδακτικῆς χρονιάς πὺ διανύουμε. Νά παρακαλέσω, τέλος, τὴν ἀγάπη σας νά προσεύχεται γιά τὴν ἀναξιοτήτά μου, ὡσαε ἢ ἀνάπτυξη τοῦ θέματος «ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ» νά ἔναι καρποφόρα καὶ ἐνεργητικὴ πρῶτα στὴν ταπεινότητα τοῦ εἰσηγητῆ, πὺ ἄλλο τραγούδι καὶ σκοπὸ δὲν ἔχει παρὰ νά μιλάει γιά τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ μέ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ —ἀλήθεια τί φοβερό!...— καὶ ἔπειτα σ' ὄλους σας πὺ ἔργο εὐαγγελιστοῦ κάνετε, τὴν ὥρα πὺ πληροφορεῖτε τίμια καὶ εὐληκρινὰ καὶ μέ θυσίες χίλιες δυὸ τὴ διακονία σας.

Α'. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Τὸ κήρυγμα εἶναι ὁ λόγος τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Ἡ ὁμιλία τοῦ Θεοῦ στὸν πρῶτο ἄνθρωπο, τὸν Ἀδάμ, μπορεῖ νά χαρακτηρισθεῖ ὡς «ἀρχή» τοῦ κηρύγματος μέ πρῶτο «Ἱεροκήρυκα» τὸ Θεός³. Ὁ Θεός, σύμφωνα μέ τὴ βιβλικὴ διήγηση, ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο μετὰ τὴν πτῶση τὴν πρώτη χαρμόσυνη ἀγγελία τῆς σωτηρίας καὶ λύτρωσής του, τὸ Πρωτευαγγέλιο.

Πρὶν ἀπὸ τὴν πτῶση ὁ Θεός μιλοῦσε στὸν ἄνθρωπο ἀποκαλυπτόμενος καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔβλεπε τὸ Θεὸ καὶ μιλοῦσε «ἐνώπιος ἐνωπίω»⁴ μαζί Του. Τὸ γεγονὸς τῆς πτῶσης ὀριοθέτησε τὶς δια-προσωπικὲς σχέσεις

τοῦ Θεοῦ μέ τὸν ἄνθρωπο, ἀφοῦ ὁ Θεός «ἀπομακρύνθηκε» ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ πλάσματος Του. Τὶς περισσότερες φορὲς στὴ συνέχεια δὲ μιλοῦσε παρὰ μόνον μέσῳ τῶν ἀπεσταλμένων Του, τῶν προφητῶν.

Οἱ προφῆτες, χρισμένοι μέ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ σφραγισμένοι μέ τὴ σφραγίδα τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς κλήσης στὸ ἔργο τῆς προφητείας, ἔκαναν γνωστὸ στοὺς συγχρόνους τους τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Φωτισμένοι ἀπὸ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα παρηγοροῦσαν τὸ λαὸ καὶ τὸν καλοῦσαν νά προετοιμασθεῖ γιά τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Μεσσία, τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Κατὰ συνέπεια τὸ προφητικὸ κήρυγμα ἦταν ἀσφαλῶς «λόγος Κυρίου»⁵, ὄχι ὅμως ὁ αἰώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Στὴν Καινὴ Διαθήκη τὰ πράγματα ἀλλάζουν οὐσιαστικά. Ὁ λόγος τῶν Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελιστῶν «δὲν εἶναι ἀπλῶς διδασκαλία θεωρητικῶν γνώσεων, ἀλλὰ βεβαίως γεγονόςτων, τὰ ὁποῖα ἀντικειμενικῶς συνέβησαν εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς θεῖαι ἐνεργεῖαι πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου...»⁶. Τὸ κήρυμά τους δηλαδὴ στρέφεται σ' αὐτὸ, «ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόασιν, ὃ ἐώρακασιν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, ὃ ἐθέασαντο καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν ἐψηλάφησαν»⁷, κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννη.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, μιλώντας γιά τὸν ἑαυτό Του εἶπε πὺ εἶναι «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ»⁸. Στὴ φράση αὐτὴ μπορεῖ κανεὶς νά ἐννοῆσει ὄχι μόνον τὸ κήρυγμα καὶ τὰ θαύματα τοῦ Θεανθρώπου, ἀλλὰ ὁλόκληρη τὴ θεανδρική Του ὑπόσταση. Ἀφότου λοιπὸν τὸ δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος σαρκώθηκε «ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ»⁹, τὸ μέτρο στοὺς λόγους ἐκείνων πὺ ἔχουν ταχθεῖ νά εἶναι οἱ φορεῖς καὶ τὰ ὄργανα τῆς ἐξαγγελίας Του τὸ δίνει ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἡ Ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ζωῆς.

(Συνεχίζεται)

5. Βλ. Ὁσῆ, Ἰωνᾶ, Μιχαῖα, Ἰωήλ, Ζαχαρία, κεφ. 1,1. Ἠσαῖα κεφ. 1,10 κ.ζ.

6. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Εἰσηγήσεις Γ' Συνεδρίου Ἱεροκηρύκων, Ἀθήναι 1968, σ. 5.

7. Α' Ἰωάν. 1,1.

8. Ἰωάν. 14,6.

9. Β' Κορ. 4,6.

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νά σημειῶνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

2. Ἐφεσ. 6,17.

3. Πρὸβλ. Δ ρ ῖ τ σ α., Δ., Πρωτῶρου, «Ἡ τριλογία τοῦ Ἱεροῦ ἄμβωνος», «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» (1983) σ. 472.

4. Ἐξὸδ. 33,11.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΤΟΥΣ 1989

Τοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΣΠΕΤΣΙΩΤΗ
θεολόγου - ιεροψάλτη

Με τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐγενική πάντα φιλοξενία τοῦ περιοδικοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» παρουσιάζουμε κι ἐφέτος τὸ βιβλιογραφικὸ δελτίο Β.Ε.Μ. τοῦ ἔτους 1989. Ἐκφράζουμε τὶς θερμὲς εὐχαριστίες πρὸς τὴ Διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ γιὰ τὴν τιμὴ ποὺ μᾶς κάνει, παρέχοντάς μας μὲ προθυμία τὶς στήλες του. Θέλουμε ὅμως νὰ τονίσουμε καὶ τὴν ιδιαίτερη χαρὰ ποὺ νοιώθουμε, ἀφοῦ μᾶς παρέχεται μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ δυνατότητα τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς πολυπληθεῖς φίλους τῆς Β.Ε.Μ. καὶ τοὺς συναδέλφους ιεροψάλτες.

Ἡ μητέρα Ἐκκλησία τὸ ἡμερολόγιό τοῦ 1989 ἦ ὅπως μετονομάστηκε ἀπὸ τὸ ἔτος αὐτὸ μὲ ἐπιτυχία «Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» τὸ ἀφιέρωσε στοὺς ψάλτες «τοὺς ἀσίγητους τέττιγες τῆς ἐκκλησίας» ποὺ τόσο μελωδικὰ ὁ καθηγητὴς τῆς Μουσικολογίας κ. Γρηγόρης Στάθης τοὺς ἀποκαλεῖ στὸ εἰσαγωγικὸ σημείωμα τῶν Διπτύχων.

Τοὺς πιστοὺς αὐτοὺς φύλακες μᾶς μακροίωνης παράδοσης. Τοὺς φορεῖς μᾶς ἔθνικῆς κληρονομιάς ἰσοδύναμης καὶ ἰσόκυρης μὲ τὴ γλώσσα, τὶς παραδόσεις, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ μας.

Ἦταν ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὀφειλόμενη τιμὴ στὸν ἀφανῆ ἐργάτη τοῦ ἀναλόγιου γιὰ τὴν προσφορά, τοὺς κόπους του καὶ τὶς ποικίλες ὑπηρεσίες του. Ἡ στοργὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας ὅμως ἄς μὴ σταματῆσει ἐδῶ. Μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ εἶναι καθημερινό, ἀδιάκοπο, ἀδιάπτωτο καὶ ποικιλόμορφο.

Τότε μόνο θὰ προσελκύσει στὸ ἀναλόγιό νέους μὲ ἑλληνοχριστιανικὴ παιδεία καὶ ἀρετὴ, ἐραστὲς μᾶς ὀλοκληρωμένης Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς μόρφωσης καὶ μελέτης. Τότε μόνο θὰ πλησιάσουν στὸ ἀναλόγιό νέοι μὲ πλούσια φωνητικὰ προσόντα, ἱεροπρεπὴ ἐκφραστικότητα ποὺ θὰ γίνουν συνεχιστὲς καὶ νέος κρίκος μᾶς λαμπρῆς ἀλυσίδας. Τότε μόνο τὰ ξυλόγλυπτα καὶ μαρμαρόγλυπτα ἀναλόγια, ἔργα τέχνης τὰ περισσότερα, θὰ στολίζονται καὶ θὰ κοσμοῦνται μὲ ἀνάλογες ζωντανὲς ἱεροψαλτικὲς μορφές.

Τελειώνοντας θὰ ἤθελα νὰ «μνησθῶ» φωτισμένους μορφές Ἱεραρχῶν τοῦ χθὲς καὶ τοῦ σήμερα ποὺ μὲ πολλὴ ἀγάπη ἔσκυψαν στὰ θέματα τῆς Β.Μ., ἀφουγκράσθηκαν τοὺς παλμούς καὶ τοὺς πόθους τῆς Ἱερο-

ψαλτικῆς τάξης καὶ πατρικὰ ἀγκάλιασαν τὰ προβλήματα τῆς. Εὐχομαί μὲ τὸν ὀφειλόμενο σεβασμὸ τὸ παράδειγμά τους νὰ βρεῖ μιμητὲς καὶ τὸ ἔργο τους συνεχιστὲς.

Τὸ ἐφετινὸ δελτίο ὅπως καὶ αὐτὸ τῆς περσινῆς χρονιάς εἶναι χωρισμένο σὲ πέντε κατηγορίες, ποὺ ἀναλυτικὰ παρουσιάζουμε παρακάτω.

I. ΒΙΒΛΙΑ

1. «Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1989».

Ἐκδοση τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Νέα ὀνομασία τοῦ γνωστοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Τὸ βιβλίον χωρισμένο σὲ δύο μέρη, τὸ «Κανονάριο» καὶ τὴν «Ἐπετηρίδα» εἶναι ἀφιερωμένο στοὺς Ἱεροψάλτες τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου καὶ στὶς σελ. ζ' - ιγ' ὑπάρχει πανηγυρικὸ σημείωμα τοῦ καθηγητῆ τῆς Μουσικολογίας στὸ Πανεπιστήμιό τῆς Ἀθήνας κ. Γρηγόρη Στάθη μὲ ἐπικεφαλίδα «Ψάλτες, οἱ ἀσίγητοι τέττιγες τῆς Ἐκκλησίας».

2. Χαράλαμπος Καρακατσάνη «Ὁ κ τ ἄ η χ ο ν Μ ο υ σ ι κ ὸ ν Λ ε ι μ ω ν ἄ ρ ι ο ν». Τόμος Ε', Ἦχος πλάγιος τοῦ πρώτου - Ἀθήνα 1989. Στὸ βιβλίον περιέχονται μαθήματα ἑσπερινοῦ, ὄρθρου καὶ λειτουργίας τοῦ πλ. α' ἤχου. Εἶναι συνθέσεις παλαιῶν καὶ νέων μουσικοδιδασκάλων ταξινομημένες καὶ ἐπιθεωρημένες ἀπὸ τὸν ἐκδότη.

3. Ἀθανασίου Πέττα, «Τ ἄ Β υ ζ α ν τ ι ν ἄ» - Ἀθήνα 1989. Ὅγκωδες βιβλίον μὲ 742 σελίδες ποὺ περιέχει σὲ μεγάλη ποικιλία ἤχων ὅλους τοὺς ὕμνους ποὺ ψάλλονται κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία.

4. Ἀστερίου Δεβερελῆ, «Π η δ ἄ λ ι ο ν Β. Μ.», Θεσσαλονίκη 1989. Εἶναι τὸ ἕνατο βιβλίον τῆς παραπάνω σειράς καὶ ὀνομάζεται «Ἐγκόλπιο». Περιέχει τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες τοῦ Βαπτίσματος, Γάμου, Νεκρώσιμης, τῶν παρακλητικῶν κανόνων καὶ τῆς ἐορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

5. Γιάννη Παπαχρόνη, «Κ α ν ὸ ν π α ρ α κ λ η τ ι κ ὸ ς εἰ ς τ ὸ ν Ἁ γ ι ο ν Μ ε γ α λ ο μ ἄ ρ τ υ ρ α καὶ Ἱ α μ α τ ι κ ὸ Π α ν τ ε λ ε ἦ

μ ο ν α» — Κατερίνη 1989. Τὸ βιβλίο περιέχει μελοποιημένο τὸν παρακλητικὸ κανόνα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα.

6. Δοσιθέου Μοναχοῦ (Κατουνακιώτου), «Π α ρ α λ ε ι π ὀ μ ε ν α τ ο ῦ Τ ρ ι ω δ ῖ ο υ» - Φυλὴ 1989. Ἡ ἐπιμέλεια τῆς ἔκδοσης ἀνήκει στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης. Περιέχονται δέ, ὅπως καὶ ὁ τίτλος φανερώνει, μελοποιημένοι, ὄσοι ὕμνοι τοῦ Τριωδίου δὲν ὑπάρχουν στὶς ἀνάλογες μουσικὲς ἐκδόσεις τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου καὶ τοῦ Στεφάνου Λαμπαδαρίου.

7. Διονυσίου Ἡλιοπούλου, «Μ έ θ ο δ ο ς Β υ ζ α ν τ ι ν ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ ς Μ ο υ σ ι κ ῆ ς» — Ἀθήνα 1989. Θεωρητικὸ βοήθημα, γραμμένο ἀπλά, ἀπευθυνόμενο στοὺς σπουδαστὲς τῆς Β. Μ.

8. Χρῦσανθου Θεοδοσόπουλου, «Ἐ π τ ά τ ο μ η Μ ο υ σ ι κ ῆ Κ υ ψ έ λ η», Τόμος Στ' ΟΡΘΟΡΟΣ - Θεσσαλονίκη 1989. Τὰ μαθήματα τοῦ βιβλίου εἶναι αὐτὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου τὰ ὁποῖα ὁ ἀείμνηστος Χρῦσανθος ἔψαλε ἐπὶ 40 χρόνια στὸ ἀναλόγιο τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

9. Ἀθανασίου Βουρλῆ, «Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Ὁ ρ θ ὄ δ ο ξ ο ς Ὑ μ ν ο λ ο γ ί α καὶ Μ ο υ σ ι κ ῆ» — Ἀθήνα 1989. Ἀνάτυπο ἀπὸ τὰ τεύχη 8, 9 καὶ 10/1986 τοῦ Περ. «Ἐκκλησία».

10. Λυκούργου Ἀγγελόπουλου, «Ἐ ν α ἀ ν έ κ δ ο τ ο "Θ ε ο τ ὀ κ ε Π α ρ θ έ ν ε" τ ῆ ς Ἀ ρ τ ο κ λ α σ ί α ς, Μ έ λ ο ς Μ α ν ο υ ἠ λ Γ ο ῦ τ α Π ρ ω τ ο ψ ά λ τ η Θεοσ)νίκης περὶ τὸ 1700» — Ἀθήνα 1989. Τὸ τεύχος εἶναι ἀνάτυπο, σελ. 661-668 ἀπὸ τὸν τόμο «Συμπόσιον Πνευματικόν» ἐπὶ χρυσῷ ἰωβηλαίῳ ἱερωσύνης τοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν Νικοδήμου.

11. Γρηγορίου Θ. Στάθη, «Ἡ π ρ ὶ τ η μ ε λ ο π ο ῖ ῆ σ η τ ῆ ς μ ε γ ά λ η ς Δ ο ξ ο λ ο γ ί α ς ἀ π ' τ ὸ ν Μ ε λ χ ι σ ε δ έ κ ἐ π ῖ σ κ ο π ο Ρ α ι δ ε σ τ ο ῦ» — Ἀθήνα 1989. Ἀνάτυπο ἀπ' τὸν τόμο «Συμπόσιον Πνευματικόν» ἐπὶ χρυσῷ ἰωβηλαίῳ ἱερωσύνης τοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν Νικοδήμου, σελ. 678 - 690. Πρωτοεκδίδεται ἡ πρώτη Δοξολογία γραμμένη ἀπ' τὸ χέρι τοῦ Γρ. Θ. Στάθη.

12. Γρηγορίου Θ. Στάθη, «Ἡ ἐ ξ έ λ ι ξ η τ ῆ ς Β υ ζ α ν τ ι ν ῆ ς Μ ο υ σ ι κ ῆ ς σ τ ῆ μ ε τ α β υ ζ α ν τ ι ν ῆ π ε ρ ῖ ο δ ο ς», Γενεύη 1989. Ἀνάτυπο, σελ. 431 - 449, ἀπ' τὸν τέταρτο τόμο «Ἀναφορὰ εἰς μνήμην Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου, 1914 - 1986».

13. Γρηγορίου Θ. Στάθη, «Ἡ ἀ σ μ α τ ι κ ῆ διαφοροποίηση ὅπως καταγράφεται στὸν κώδικα Ε.Β.Ε. 2458 τοῦ ἔ-

τ ο υ ς 1336» — Θεσσαλονίκη 1989. Μία σπουδαία μελέτη, στὸ «Ἐπιστημονικὸ Συμπόσιον "Χριστιανικὴ Θεσσαλονίκη - Παλαιολόγειος ἐποχὴ"», πού ἔγινε κατὰ τὰ ΚΒ' Δημήτρια (23 - 31 Ὀκτωβρίου 1987). Ἡ μελέτη περιέχεται στὴν αὐτοτελεῖ ἔκδοση, ἀρ. 3 τοῦ Κέντρου Ἱστορίας Θεσσαλονίκης τοῦ Δήμου Θεσσαλονίκης, σελ. 167 - 211.

15. Γεωργίου Σ. Ἀμαργιανάκη, «Ἡ μ ο υ σ ι κ ῆ τ ῆ ς θ υ σ ί α ς τ ο ῦ Ἀ β ρ α ἡ μ» — Πανεπιστήμιο Κρήτης 1989. Τὸ τεύχος εἶναι ἀνάτυπο ἀπ' τὸν πέμπτο τόμο τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ἀφιέρωμα στὸν Στυλιανὸ Ἀλεξίου, σελ. 289 - 296.

II. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΕΝΤΥΠΑ

1. Ἱ ε ρ ο ψ α λ τ ι κ ὸ ς Κ ὄ σ μ ο ς. Δίμηνο ὄργανο τῆς Ο.Μ.Σ.Ι.Ε. Κυκλοφόρησε σὲ 1 τεύχος. Ἄρ. Φ. 28, Ἰανουάριος - Ἀπρίλιος, 16σέλιδο.

2. Ἱ ε ρ ο ψ α λ τ ι κ ῆ Σ ά λ π ι γ γ α. Ὅργανο τῆς Ἐνώσεως Ἱεροψαλτῶν περιοχῆς Ἀττικῆς. Κυκλοφόρησε μὲ καινούργια μορφή σὲ 4 τεύχη:

Ἄρ. Φ. 5 Ἰανουάριος - Μάρτιος, 12σέλιδο.

Ἄρ. Φ. 6 Μάϊος - Ἰούνιος, 12σέλιδο.

Ἄρ. Φ. 7 Αὔγουστος - Σεπτέμβριος, 16σέλιδο.

Ἄρ. Φ. 8 Νοέμβριος - Δεκέμβριος, 16σέλιδο.

3. Ἐ ν ω σ η Ἱ ε ρ ο ψ α λ τ ῶ ν Π ε ρ ι ο χ ῆ ς Ἀ τ τ ι κ ῆ ς, Π Ε Ρ Ο Ψ Α Λ Τ Η Σ: Π ο ι ὸ ς ε ἶ ν α ι, τ ῖ π ρ ο σ φ έ ρ ε ι, τ ῖ ἀ π ο λ α μ β ά ν ε ι — Ἀθήνα 1989. Ἐντυπο τῆς παραπάνω ἔνωσεως Ἱεροψαλτῶν γιὰ τὴ γνωριμία τοῦ Ἱεροψαλτῆ ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τὴν ἐνημέρωσή τους γιὰ τὸ ἔργο του.

III. ΑΡΘΡΑ

1. Γεωργίου Τσατσαρώνη, «Ἡ σ υ μ β ο λ ῆ τ ῶ ν Μ ι κ ρ α σ ι α τ ῶ ν σ τ ῆ ν δ ι ά δ ο σ η τ ῆ ς Β. Μ. σ τ ῆ ν Ἑ λ λ ά δ α». Ἐφ. Ὁρθόδοξος Τύπος, Ἄρ. Φ. 857/27.10.89, 858/3.11.89, 859/10.11.89.

2. Ἰωάννου Δρούλια, «Ἐ ἰ ς μ ν η μ ὸ σ υ ν ο ν α ἰ ὶ ὶ ν ῖ ο ν Ἰ ω ά ν ν ο υ Σ α κ ε λ λ α ρ ῖ δ η», Περιοδ. «Ἐκκλησία», Ἄρ. Φ. 6/1 καὶ 15.4.1989, 7/1 καὶ 15.5.1989.

3. Σεραφεῖμ Φαράσογλου, «Ἀ π ὸ τ ῆ ν τ ά ξ η καὶ ψ α λ μ ω δ ί α σ τ ὸ ν Π α τ ρ ι α ρ χ ι κ ὸ ν α ὸ Κ ω ν / λ ε ω ς», Περιοδ. «Ἐφημέριος», Ἄρ. Φ. 1/1 καὶ 15.1.89 συνέχεια ἀπὸ τὴν σελ. 376 τοῦ ἔπ' ἀριθμ. 17/1988 τεύχους τοῦ «Ἐφημερίου» καὶ ἀκόμη στὰ παρακάτω ἑπτὰ (7) τεύχη, Ἄρ. Φ. 5/15.3.89, 6/1 καὶ 15.4.89, 7/1 καὶ 15.5.89, 10/1 καὶ 15.7.89, 12/1 καὶ 15.9.89, 14/15.10.89 καὶ 15/1.11.89. (Συνεχίζεται)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Χάθηκαν;

ΣΤΟ ΔΡΑΜΑ —γιατί περί δράματος πρόκειται— έχουμε αναφερθεί και επανάληψιν στο παρελθόν. Ἡ ἔνταση ὅμως πὸν συνεπάγεται, δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ μὴ ἐπανέλθουμε:

Ἀναφερόμαστε στὸ συγγραφικὸ καὶ ζωγραφικὸ δαιμόνιο πὸν «χιτυπάει» στοὺς δημόσιους χώρους (ἀγάλματα, ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα, σταθμοὺς ταξιδιῶν). Χρειαζόμαστε φιλότιμες προσπάθειες γιὰ νὰ διακρίνουμε τὸ χρῶμα πὸν ὁ ἐλαιοχρωματιστὴς χάρισε στοὺς τοίχους ἀρχικά!... Αὐτὸ εἶναι σχεδὸν ἀδύνατο, καθὼς εἶναι μονίμως σκεπασμένο μὲ φράσεις καὶ παραστάσεις πολύχρωμες πὸν συνθέτουν τὸ «οὐράνιο τόξο». Βέβαια ἓνα καλὸ ἐρώτημα εἶναι πῶς μπορεῖ νὰ συνπάρχει τὸ οὐράνιο τόξο μ' αὐτὴ τὴν κοσμογαλασί! Καὶ νὰ ἴαν τὰ πολιτικὰ μόνο συνθήματα... Αὐτὰ τουλάχιστον ρυπαίνουν ἀπλῶς τὸ χῶρο. Εἶναι κι οἱ ἄλλες θρόμβικες φράσεις πὸν ἀποτελοῦν ἔκφραση ἀρρωστημένου νοῦ, ἀνώμαλης προσωπικότη-
τας.

Χάθηκαν ἄραγε ἄλλοι τρόποι νὰ ἐκφράζονται οἱ πεποιδήσεις; Τρόποι πὸν δὲν ρυπαίνουν οὔτε τὸ χῶρο, οὔτε —κυρίως— τὶς ψυχές;

Τώρα μποροῦμε νὰ ἡσυχάσουμε!

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ φορὰ στὴν ἱστορία «καλλιεργήθηκαν» ἀνθρώπινα μαλλιά σὲ δοκιμαστικὸ σωλήνα. Ὅπως μᾶς πληροφοροῦν οἱ ἐπιστήμονες, τὸ πείραμα ἔχει πολλὲς πιθανότητες νὰ ὀδηγήσει στὴν ἐξεύρεση τῆς ἀποτελεσματικῆς θεραπείας γιὰ τὴ φαλάκρα ὡς τὸ 2000. Ὁ καθηγητὴς Τέρενς Κίλι ὁ ὁποῖος προέστατο τῶν ἐρευνῶν γιὰ τὴν in vitro καλλιέργεια μαλλιῶν στὸ ἐργαστήριο βιοχημείας, διευκρίνισε: «Μέσα σὲ δέκα χρόνια θὰ ἔχει ἐκλείψει ἐντελῶς τὸ πρόβλημα τῆς φαλάκρας».

Τώρα μποροῦμε νὰ ἡσυχάσουμε! Τὴ στιγμή πὸν βρέθηκε τὸ φάρμακο γιὰ τὸ AIDS, τὸ φάρμακο γιὰ τὸν καρκῖνο καὶ ἄλλες ἀνάλογες ἀσθένειες πὸν κυριο-

λεκτικὰ ἀποδεκατίζουν, ἄς ἀσχοληθοῦμε καὶ μὲ τὴ φαλάκρα! Εἶναι καιρὸς!...

Ἐφιάλτες παράλληλοι!..

MONIMO θέμα συζήτησης, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ αὐτοκινήτου. Ποιὰ θὰ ἐπιτρέπονται στὸν δακτύλιο, ποιὰ ὄχι, ποιὰ θὰ μποροῦμε νὰ δώσουμε, ποιὰ θὰ ἔχουμε τὴ δυνατότητα νὰ πάρουμε... Ἡ αὐτοκινητοφιλολογία —ἂν μπορεῖ ἔτσι νὰ χαρακτηρισθεῖ— σὲ ὄλο τῆς τὸ μεγαλεῖο.

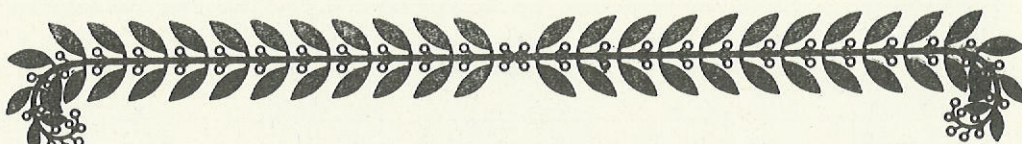
Ὅνειρο κάποτε τοῦ Νεοέλληνα τὸ αὐτοκίνητο, ἔγινε σήμερα ἐφιάλτης χειροπιαστός.

Ἄραγε πόσο ἐποικοδομητικὴ μπορεῖ νὰ εἶναι γιὰ τὴ ζωὴ μας ἡ αὐτοκινητοφιλολογία τῶν ἡμερῶν; Αὐτὴ ἡ μανία ἀλλαγῆς τοῦ παλαιοῦ αὐτοκινήτου, μήπως μπορεῖ νὰ δώσει ἰδέα γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ παλαιοῦ ἑαυτοῦ; Ἡ μήπως κι αὐτὸ εἶναι... ἐφιάλτης τῶν ἡμερῶν;

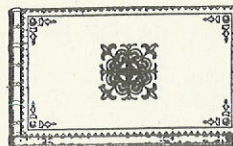
Γιὰ πάντα ἡ μέλισσα θ' ἀξιοποιεῖ τὰ ἄνθη!..

Ἡ ΠΙΣΤΗ μου στὸν ἄνθρωπο μὲ κάνει νὰ ὀραματίζομαι πῶς κάποτε θὰ κατορθώσει νὰ δημιουργήσει τὴν ἰδανικὴ κοινωνία, μιὰ κοινωνία ἀγάπης καὶ ἀλληλοσεβασμοῦ. Μόνο πὸν πιστεύω ὅτι δὲν ἀρκοῦν ἀλλαγές στὶς ἀντικειμενικὲς συνθήκες, ἂν δὲν συμβαδίζουν μαζί τους καὶ ἀλλαγές στὴν ὑποκειμενικὴ μας ὑπόσταση. Μ' ἄλλα λόγια, ὅσο καὶ ἂν ἀλλάξουν οἱ κοινωνικὲς δομές, ἂν δὲν θελήσουμε ν' ἀλλάξουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ὡς ὄντοτες, τὰ πάντα θὰ παραμείνουν ἀνολοκλήρωτα».

Σκέψη ἀδρή, λόγος μεστός, ὑπογραφὴ Μελισσάνθης! Ἡ κατὰ κόσμον Ἡθὴ Κούγια - Σκανδαλάκη, ἄφησε τὴν τελευταία τῆς πνοὴ —τὴν βιολογικὴ— μέσα στὸ ἀπέριττο διαμέρισμά της. Ἡ πνοὴ τοῦ ἔργου τῆς ὅμως θὰ μένει γιὰ νὰ ἐμπνεεῖ μὲ τὸ διακριτικὸ σὰν ἄρωμα ἀπὸ γασσεμί ὕψος τῆς, τὶς νεότερες γενιές. Ἀκούραστη «μέλισσα», θὰ συνεχίσει μὲ τὸ θανμάσιο ἔργο τῆς νὰ ἀξιοποιεῖ τὰ ἄνθη πὸν —εὐτυχῶς γιὰ ὄλους μας— πάντοτε ὑπάρχουν.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἀρχιμ. Δανιὴλ Γ. Ἀεράκης
Η Α΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἄλλο ἓνα βιβλίον τοῦ πολυ-
γραφοτάτου ἱεροκλήρικα τῆς Ἱ.
Μητροπόλεως Νικαίας ἀρχιμ. κ.
Δανιὴλ Γ. Ἀεράκης μετὸν πῶ
πάνω τίτλον.

Πρόκειται γὰρ τὴν ἀνάληψιν
καὶ τὸ σχολιασμὸν τῆς Α΄ πρὸς
Τιμόθεον ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστό-
λου Παύλου, ὁ ὁποῖος δίνει τίς
πρέπουσες ποιμαντικὰς κατευθύν-
σεις γὰρ τὸ καθημερινὸν πνευμα-
τικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλὰ
καὶ τὴν πορείαν τοῦ χριστιανοῦ.

Τὸ βιβλίον εἶναι κατάλληλον βοή-
θημα ἐρμηνευτικόν, γὰρ ὅσους με-
λετοῦν τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Μὰ καὶ
γὰρ ὅσους θέλουσιν νὰ γευτοῦν τὸν
βαθὺν καὶ διεξοδικὸν τρόπον γρα-
φῆς τοῦ ἔμπειρου καὶ γνωστοῦ
συγγραφέα αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

Καὶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι τέτοια
βιβλία εἶναι ἀναγκαῖα στίς μέρες
μας, γιὰτὶ ὅσο περνάει ὁ καιρὸς,
τόσο ἐδραιώνεται ἡ πεποίθησις
τῆς ἀναγκαιότητος μελέτης τῆς
Ἁγίας Γραφῆς γὰρ νὰ μπορεῖ ὁ
κάθε πιστὸς νὰ ἐνημερώνεται στίς
λύσεις τῶν τόσων προβλημάτων
ποῦ ἐμφανίζονται καθημερινὰ στὴ
ζωή.

Ἐξάλλου καὶ οἱ Πατέρες τῆς
Ἐκκλησίας κάνουν συστάσεις γὰρ
τὴν ἀνάγκη τῶν πιστῶν νὰ ἐν-
τρυφοῦν στὰ ἱερά ἀναγνώσματα,
παράλληλα μετὴν συμμετοχὴν
τούς στίς ἱερὰς ἀκολουθίας: «Διὰ
τοῦτο παρακαλῶ καὶ συνεχῶς ἐν-
τοῦθα θαδίζω καὶ μετὰ ἀκρι-
βείας προσέχειν τῇ τῶν θείων
Γραφῶν ἀναγνώσει...».

Ὁ π. Δανιὴλ Γ. Ἀεράκης καὶ
μετὸ βιβλίον του αὐτὸ προσφέρει
πλοῦσιον ὕλικόν γιὰ πνευματικὴν
διατροφήν καὶ ψυχικὴν καλλιέρ-
γεια, μετὴν δύναμιν τοῦ λόγου του
καὶ τὴν κριτικὴν ἱκανότητα τοῦ
διαλογισμοῦ του. Κι ἔτσι πετυ-
χαίνει μαζί μετὴν γνώσιν στὰ θέ-
ματα ποῦ καταπιάνεται, νὰ προσ-
φέρει καὶ συγκινεῖ στίς καρδίαις
ποῦ ἔχουσι ἀνάγκη ἀπὸ παρακί-
νησιν καὶ ἀγάπην.

Ἡ ἀλλαγὴ καὶ ἡ μεταμόρ-

φωσὴ τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἐπιτευ-
χθεῖ καὶ μετὴν Παράδοσιν καὶ
μετὸν ἱερὸν Λόγον. Καὶ σ' αὐτὸ ὁ
π. Δανιὴλ ὄχι μόνον πειστικὸς εἶ-
ναι μετὰ τὰ βιβλία του καὶ τὸ
καθόλου ἔργον του. Ἄλλὰ καὶ ἀ-
ποτελεσματικὸς. Γιὰτὶ τὰ βιβλία
του ὀδηγοῦν μετὰ σαφήνειαν καὶ
γλαφυρότητα σ' αὐτοὺς τοὺς
δρόμους.

ΣΥΝΑΞΗ (3/1990)

Τὸ 3ο τεῦχος τοῦ 1990 (ἀρ.
35) ἡ «Σύναξις» τὸ ἀφιερώνει στὸ
Μοναχισμό. Δημοσιεύει ἓνα κλασ-
τικὸν κείμενον τοῦ Παύλου Εὐδο-
κίμωφ ποῦ ἀναφέρεται στίς κα-
ταβολὰς τοῦ Μοναχισμοῦ, στὸ εἶ-
δος καὶ τὴ σημασίαν τῆς μοναχι-
κῆς πολιτείας, στὸ εὐρύτερον νόη-
μα τοῦ μοναχισμοῦ γὰρ τὸν ἄν-
θρωπον, ἄλλοτε καὶ σήμερον. Ἀ-
κολουθεῖ κείμενον τοῦ Ἀρχιμ. Ἀν-
τανίου Ρωμαίου «Σκέψεις γὰρ τὸν
Ἑλλαδικὸν Μοναχισμόν». Τὸ τολ-
μηρὸν αὐτὸ κείμενον ἐπιχειρεῖ νὰ
σχολιάσει ζητήματα καὶ καταστά-
σεις ποῦ ἀφοροῦν στὸν Ἑλλαδι-
κὸν μοναχισμόν καὶ ποῦ συνήθως
ἀποσιωποῦνται. Στὸ τρίτον μελέ-
τημα τοῦ τεύχους ὁ Γιώργος Φί-
λιππὸς μεταφέρει τὸν ἀναγνώστη
στὴ «Λειτουργικὴν ζωὴν τῶν πρώ-
των μοναστικῶν κοινοβίων», ἀρ-
χίζοντας μετὸν Μ. Παχώμιον, θε-
μελιωτῶν τοῦ κοινοβιακοῦ μονα-
χισμοῦ. «Ὁ ἅγιος Ἰω. ὁ Χρυσό-
στομος καὶ ὁ Μοναχισμὸς» κεί-
μενον γραμμένον ἀπὸ τὸν Κώστα
Καμαριάρην, στηριγμένον κυρίως
στὸ λόγον τοῦ Ἁγίου «πρὸς τοὺς
πολεμοῦντας τοῖς ἐπὶ τὸ μονάζειν
ἐνάγουσιν», ἀφοῦ συμπεριλάβει
ἱστορικοκοινωνικὰς παρατηρήσεις
παρακολουθεῖ ἀπὸ πολλὰ κοντὰ
καὶ σχολιάζει τοὺς λόγους τοῦ
Ἁγίου. Ὁ Α. GUILLAUMONT
ἀναπτύσσει τὸ θέμα: «Ἡ νοερὰ
προσευχὴ στοὺς μοναχοὺς τῆς Αἰ-
γύπτου». Ἡ ELISABÉTH BEHR-
SIGEL γράφει γὰρ τὴν «Γερώντι-
σα Μαρία Σκομπτσὼφ» μὰ ξε-
χωριστὴ μορφήν ποῦ τὸ παράδει-
γμα τῆς πρέπει νὰ προβληματί-
σει τοὺς Ὀρθόδοξους, γιὰτὶ ἡ
ζωὴ τῆς ἀποτελεῖ κάτι σάν γέφυ-
ρα μετὰξὺ Ἐκκλησίας καὶ κό-

σμου (Μοναχισμοῦ καὶ Κόσμου).
Στὴ στήλῃ «Προβλήματα» δημο-
σιεύεται ἓνα ἐνδιαφέρον κείμενον
τοῦ ALAIN JUSTER γὰρ τὸ Οἰ-
κουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Στὸ ἴδιον
τεῦχος: ὁ ἀρχιμ. Ἡλίας γράφει
γὰρ τὸν ἐρημίτην Θεόκτιστον τῆς
Πάτμου. Ποίησις: Π. Λαλιάτσου,
Ἄ. Πιλλᾶ, δεκαπέντε σελίδες ἀ-
φιερωμέναι στὸ βιβλίον κι ἓνα ση-
μείωμα γὰρ τὸ ζωγράφον Γιάννη
Μενεσιδῆ ποῦ εἰκονογράφησε τὸ
τεῦχος.

Φ ς

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

★ Μάρκον Α. Σιώτη, ὁμοτίμ.
Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν:
**ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.**

★ Παναγ. Γ. Μπούμη, Καθηγη-
τοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν: **ΤΟ
ΑΛΛΗΘΤΟ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ**
(κριτήριο καὶ βάση ἐνότητος).

★ Ζησίμου Βισβίλλη: **ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗ ΔΟΞΑ** (Φτωχὰ
παιδιὰ ποῦ ἐργάζονται Μεγάλοι Ἀν-
δρες). Στὴ σειρά «Παιδικὸν Ὅρι-
ζοντες (29ο ἔργον).

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

★ Ἀνδρέου Θεοδώρου, τ. Καθη-
γητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν: **Α-
ΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΛΩΙ ΑΛΛΗΛΟΥΙΑ**
(Σχόλιον ἐρμηνευτικὸν στὴ Νεκρώσι-
μην Ἀκολουθίαν).

★ Στυλ. Παπαδοπούλου, Καθη-
γητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν: **ΜΙ-
ΛΛΕΙ Ο ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΘΕΟ-
ΛΟΓΟΣ** (1600 χρόνια ἀπὸ τὴν
κοίμησίν του).

Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης
**ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ
ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ**

Εἰσαγωγή, μετάφρασις, σχόλια
τοῦ ἀρχιμ. Παγκρατίου Μπρούσα-
λη. Ἐνα ἀκόμη ἐκδοτόχαστο ἔρ-
γο, στίς ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς
Διακονίας.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακο-
νία, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤ. ΕΜΜ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΥ,

διακεκριμένου Κληρικού των τελευταίων χρόνων (1900 - 1960), στήθηκε στο προαύλιο του ιερού ναού 'Αγίου Νικολάου Πλωμαρίου (Μυτιλήνης). Τ' άποκαλυπτήριά της έγιναν στη διάρκεια σεμνής τελετής στις 19 Αυγούστου. 'Από τὸ σχετικό χρονικό που δημοσιεύθηκε στο παλαιόμαχο περιοδικό «Ο ΠΟΙΜΠΗ» (τεύχος Σεπτεμβρίου - 'Οκτωβρίου 1990) τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Μυτιλήνης, άντλοούνται τὰ παρακάτω στοιχεία και παρατίθενται στὸν «'Εφημέριο», πρὸς ἀπόδοση τῆς ἐπιβαλλόμενης τιμῆς στὸ πρόσωπο τοῦ ἀειμνήστου Πρωτοπρεσβυτέρου, στὸν ὁποῖο πολλὰ ὀφείλει τὸ πνευματικό - ποιμαντικό ἔργο τῆς 'Εκκλησίας μας.

'Ο ἀοίδιμος π. 'Εμμανουήλ γεννήθηκε στὴ Θήρα τὸ 1900 καὶ ἀποφοίτησε ἀπὸ τὴ Ριζάρειο Σχολή. Τὸ 1929 ἔλαβε τὸ πτυχίο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Τὸ 1930 χειροτονήθηκε Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος καὶ ἀνέλαβε τὴ Δ)νη τοῦ 'Εκκλ. 'Ορφανοτροφείου Βουλιαγμένης. Τὸ 1932 διορίστηκε ἔφημέριος τοῦ ἱ. ναοῦ ἁγίου Μελετίου Σεπολίων, τοποθετήθηκε στὸν πανεπιστημιακὸ ναὸ τῆς Καπνικαρέας καὶ βοηθὸς τοῦ Καθηγ. 'Αμ. 'Αλιβιζάτου στὰ μαθήματα τῆς Ρητορικῆς καὶ Λειτουργικῆς. Ἦταν «πολυμαθέστατος, ἀνήσυχος νοῦς, διαπρεπῆς κληρικός, με ἀνεξάντλητη ζωτικότητα, πὸ πάντοτε ὑλοποιῶσε σὲ ἔργα ἀγαθοποιίας, πνευματικῆς προσφορᾶς, γόνιμης χριστιανικῆς διδασχῆς».

Τὸ 1935 διορίστηκε 'Ιεροκήρυκας στὴν 'Ι. Μητρόπολη Μυτιλήνης καὶ 'Αρχιερ. 'Επίτροπος. 'Εργάστηκε γιὰ τὴν πνευματικὴ προαγωγή τῆς 'Ι. Μητροπόλεως (ἐπιμόρφωση ἱ. Κλήρου, διοργάνωση ἱατρείου καὶ δωρεὰν ἱατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως στὴν Κατοχή, ἴδρυση συσσιτίου κ.ἄ.).

'Όπως κατέθεσε μιλώντας στὴν τελετὴ ὁ κ. Γ. Σωτηρίου, ὁ ἀειμνήστος 'Εμμ. Μυτιληναῖος μερίμνησε γιὰ «τὴν ὀργάνωση τῶν 'Ενοριακῶν 'Εστιῶν, τὴ μερίμνα γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς Χριστιανικῆς κινήσεως τῶν νέων, τοῦ προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ κηρύγματος, τὴ διοργάνωση συνεδρίου Νεολαίας, τὴν ἔκδοση τῶν περιοδικῶν «Ο ΠΟΙΜΠΗ», «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ», «ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ», τὴν διοργάνωση τοῦ 'Ιεροῦ Συνδέσμου τῶν Κληρικῶν, τὴν ἴδρυση καὶ λειτουργία τοῦ θρησκ. σωματείου «'Ο 'Ιερὸς Χρυσόστομος», τῶν Κατηχ. Σχολείων, παιδικῶν κατασκηνώσεων, 'Αναγνωστηρίου, Βιβλιοθήκης, τοῦ παραρτήματος τῆς 'Αποστ. Διακονίας κ.ἄ.».

'Εκτὸς τοῦ κ. Γ. Σωτηρίου, στὴν τελετὴ μί-

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

λησε καὶ ὁ 'Αρχιερατικός 'Επίτροπος Πλωμαρίου π. Εὐστρ. Μανωλέλλης. 'Η προτομὴ εἶναι ἔργο τοῦ γλύπτου κ. Δημ. Οἰκονόμου καὶ ἡ δαπάνη καλύφθηκε με εἰσφορὲς ἐπωνύμων καὶ ἄωνύμων Πλωμαριτῶν.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ Ι. Ν. ΟΣΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

Σεπολίων 'Αθηνῶν συνέταξε καὶ ἐξέδωκε τελευταία ὁ ἀρχιμ. κ. Εὐδόκιμος Μαυρίκης, τέως ἱερατ. προϊστάμενος τοῦ ναοῦ (σσ. 76). Στὸ χρονικό αὐτὸ ὁ συγγραφέας ἐκθέτει στὸ πρῶτο μέρος τὰ τῆς 38ετοῦς διακονίας του στὸν εἰρημένο ναὸ καὶ στὸ δεύτερο μέρος ἱστορεῖ «τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν οἰκοδόμησιν νέου ἱεροῦ ναοῦ εὐρυχώρου, μεγαλοπρεποῦς καὶ περικαλλοῦς».

'Η στήλη μας συχαίρει τὸν πολὶο λευίτη γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ χρονικοῦ καὶ, δι' αὐτοῦ, ὅλους τοὺς Κληρικούς οἱ ὁποῖοι ἀθορύβως κοπιᾶζουν γιὰ τὴν ἀνέγερση περικαλλῶν εὐκτηριῶν οἰκῶν, εἰς δόξαν Θεοῦ.

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ

★ **Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΜΟΥ ΣΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ**, τοῦ Σεβ. Μητροπ. Πειραιῶς κ. Καλλινίκου Καρούσου. Εὐσύννοπτο χρονικό με ὑπότιτλο «'Ιστορικὲς σελίδες τοῦ σύγχρονου μετεωρίτικου Μοναχισμοῦ», πὸ ἀναφέρεται στὴ συμβολὴ τοῦ Σεβ. συγγραφέως στὴν ἀναβίωση τῆς μοναστικῆς ζωῆς τῶν Μετεώρων πρὶν ἀπὸ 30 περίπου χρόνια, ὅταν διετέλεσε ἡγούμενος στὴν 'Ι. Μονὴ Βαρλαάμ. 'Εκδ. «Χρυσοπηγή», 'Αθήνα 1990, σσ. 64.

★ **ΜΕ ΚΛΑΔΟΥΣ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑΣ** ('Ο ἀρχιμ. Χαρίτων Σαρρῆς), τοῦ ἀρχιμ. κ. Γεωργίου Π. Στέφα, πρωτοσυγκέλλου 'Ι. Μητρ. Τρίκκης καὶ Σταγῶν. Βιβλίο - ἀφιέρωμα στὴ μορφή καὶ τὸ ἔργο τοῦ κοιμηθέντος Καθηγουμένου τῆς 'Ι. Μονῆς Μεγάλου Μετεώρου ἀρχιμ. Χ. Σαρρῆ (1916 - 1984), με ἔγχρωμες καὶ ἀσπρόμαυρες εἰκόνες καὶ φωτογραφίες. Πρόλογος ἀρχιμ. 'Ισιδώρου Τσιατᾶ, Καθηγουμένου 'Ι. Μονῆς Βαρλαάμ. Τρίκαλα 1990, σσ. 196.

★ **ΓΕΝΝΑΙΟΙ ΑΘΛΟΦΟΡΟΙ**, τοῦ ἀρχιμ. Γερβ. Ραπτοπούλου. 'Εκδ. 'Ορθ. 'Ιεραπ. 'Αδελφότητος «ἡ 'Οσία Ξένη», Θεσ)νίκη 1990, σσ. 192. Με βάση τὸ «Μέγα Συναξαριστὴ», ὁ σ. πλατύνει τὸ λόγο με σκέψεις καὶ διδάγματα ὅπως προκύπτουν ἀπὸ τὴ ζωὴ, τὴν ἱεραποστολικὴ διακονία καὶ τὸ γενναῖο τέλος τῶν μαρτύρων τοῦ α' μ.Χ. αἰῶνος Γερβασίου, Προτασίου, Ναζαρίου καὶ Κελσίου.